

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь магістр

на тему:

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Виконав: студент II курсу, 267 групи
спеціальності 073 Менеджмент
ОПП Управління закладом освіти
Кучай Олександр Володимирович

Керівник: доктор педагогічних наук,
професор Гагарін М. І.

Рецензент:
кандидат педагогічних наук,
доцент Терешко І. Г.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	7
1.1. Підготовка студентів ЗВО до застосування мультимедійних технологій у майбутній професійній діяльності.....	7
1.2. Можливості використання комплексної інформаційної системи та мультимедійних технологій у процесі підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти.....	12
1.3. Зміст мультимедійних технологій у підготовці майбутніх менеджерів закладів освіти.....	18
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	25
2.1. Організація та зміст дослідно-експериментальної роботи у ЗВО.....	25
2.2. Шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутнього менеджера закладів освіти до використання мультимедійних технологій.....	42
2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.....	58
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

В останні десятиліття вітчизняна теорія та практика професійної освіти збагатилася новими напрямками та технологіями підготовки конкурентоспроможних фахівців. Значне місце серед них займають інформаційні технології. Здобуття знань про такі технології, вироблення навичок їх практичного застосування для вирішення державних і суспільно значущих проблем розглядаються сьогодні як важлива професійна якість сучасного фахівця.

Професійна готовність майбутніх менеджерів закладів освіти до активного та ефективного використання мультимедійних технологій набуває нині особливої актуальності, оскільки стратегія розвитку нашої країни безпосередньо пов'язана з інтенсифікацією процесу впровадження прогресивних технологій у всі сфери життєдіяльності. У зв'язку з цим проблема використання інформаційних ресурсів і технологій у підготовці майбутніх фахівців галузі управління є досить актуальною.

Актуальність проблеми зумовлюється підвищенням функціонального значення інформаційної культури особистості в сучасному інформаційному суспільстві, зростанням обсягів інформатизації та інформаційних комунікацій, інтенсивним розвитком інформаційної техніки та технологій, гуманізацією та гуманітаризацією суспільного життя.

Удосконалення освітнього процесу потребує наукового осмислення проблем, пов'язаних із використанням інформаційних технологій у підготовці майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.

Теоретичним аналізом проблеми дослідження з інформатизації освіти та використання мультимедійних технологій займалися такі вчені: Б. Андерсен, Т. Бабенко, В. Биков, О. Гладченко, Н. Грабар, Р. Гуревич, М. Жалдак, А. Жуковська, В. Загребальний, Н. Іщук, Н. Клемешова, І. Косенко, Л. Матвійчук, Ю. Машбиць, О. Молянінова, А. Олійник, О. Пінчук, Т. Піскунова, Є. Полат, С. Сисоєва, В. Сумський,

Г. Чередниченко, Л. Шевченко, Л. Шапран, Л. Куниця, Ю. Фірманюк та ін.

Наукового рішення вимагають такі аспекти проблеми, як виділення шляхів удосконалення ефективного використання мультимедійних технологій у підготовці менеджерів, обґрунтування змісту підготовки майбутнього менеджера у ЗВО, форм, методів і засобів, що забезпечують ефективну роботу з використання інформаційних технологій у професійній діяльності та ін.

Мета роботи – здійснити аналіз стану досліджуваної проблеми та теоретично обґрунтувати і перевірити ефективні шляхи удосконалення процесу підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.

Об’єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх менеджерів закладів освіти.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.

Для вирішення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

1. Розглянути зміст і структуру підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.
2. Визначити можливості комплексної інформаційної системи та мультимедійних технологій у підготовці майбутніх менеджерів закладів освіти.
3. Виявити змістовні характеристики мультимедійних технологій та їх використання у підготовці менеджерів у сучасному ЗВО.
4. Здійснити дослідно-експериментальну перевірку формування підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність та провести аналіз її результатів.

Для вирішення поставлених завдань було використано таку сукупність **методів дослідження**:

– теоретичні: аналіз та синтез філософської, соціологічної, психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження; теоретико-методологічний аналіз стану проблеми дослідження; моделювання та проектування процесу формування підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність;

– експериментальні: спостереження, анкетування, співбесіда, тестування, самоаналіз, самооцінка, експеримент;

– методи якісного та кількісного аналізу експериментальних даних: статистична обробка отриманих даних, інтерпретація результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі факультету соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини.

Теоретична значущість дослідження полягає в розробці теоретичних основ використання мультимедійних технологій у підготовці менеджерів в освітньому процесі ЗВО; обґрунтуванні та перевірці шляхів удосконалення ефективної підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані студентами та викладачами педагогічних закладів вищої освіти, в системі післядипломної освіти педагогічних кадрів в аспекті вдосконалення професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Результати дослідження доповідались автором та обговорювались на XIV Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика» (23

листопада 2023 р., м. Умань); на засіданнях кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано статтю «Теоретичні основи підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність» (Збірник наукових праць магістрантів факультету соціальної та психологічної освіти, Умань, 2023).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок, з них основного тексту 68 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

1.1. Підготовка студентів ЗВО до застосування мультимедійних технологій у майбутній професійній діяльності

Вирішення найгострішої проблеми підвищення ефективності управління в сучасному світі значною мірою залежить від розвитку та широкого впровадження в управлінську практику нових інформаційних технологій. Рівень розвитку інформаційного простору починає безпосередньо впливати на економіку, ділову і суспільно-політичну активність громадян, інші сторони життя суспільства, рівень і якість життя населення. Сучасним, розвиненим може вважатися тільки суспільство, яке використовує і вдосконалює нові технології, здійснює модернізацію освіти [16].

Для забезпечення цілеспрямованого розвитку та координації процесів інформатизації мають бути вирішені численні завдання:

- формування та здійснення єдиної науково-технічної та промислової політики у сфері інформатизації з урахуванням сучасного світового рівня розвитку мультимедійних технологій;
- розробка нормативних актів з питань інформатизації органів управління системою освіти;
- створення умов інформаційної безпеки та захисту даних як найважливішого фактора інтеграції корпоративних, галузевих та предметно-проблемних інформаційних засобів у єдиний інформаційний простір;
- розробка системно-технічних пропозицій щодо створення

інформаційних систем та мережевої телекомунікації;

– реалізація ідей орієнтованих на вирішення актуальних завдань соціально-економічного, політичного, культурного та інформаційного розвитку суспільства;

– уявлення органів управління системою освіти про потенційні можливості інформаційного простору.

Особливе місце в системі завдань займає кадрова підготовка фахівців, організація навчання (в рамках системи підготовки та перепідготовки) майбутніх фахівців у галузі державного та муніципального управління навичкам застосування мультимедійних технологій для вирішення функціональних і прикладних завдань [4].

Сучасну епоху можна вважати епохою освіти, оскільки освіта стала не тільки невід'ємною частиною, але й одним з шляхів удосконалення сучасного наукового, технічного, соціального та культурного розвитку суспільства. Розвиток економіки країни, її господарських структур все більше сприяє перетворенню освіти на незамінне джерело життєвих благ, які стверджують людину як господаря своєї долі. Багато в чому завдяки освіті індустріальне суспільство вступає в етап постіндустріального розвитку, первинним фактором виробництва якого стають знання та інтелектуальні цінності людини, її професіоналізм, компетентність, у тому числі інформаційна [17].

Процес переходу до системи ринкових відносин, певні соціально-економічні особливості сучасного суспільства дали імпульс для розвитку інтересу та потреби в інформаційних знаннях у всіх верств населення. У зв'язку з цим актуальною є відповідність змісту інформаційної освіти потребам людей. Ці причини обумовили акцентування уваги вчених, педагогічної громадськості на проблемі інформаційної підготовки підростаючого покоління; активізували пошук шляхів її вдосконалення з метою створення людини нової формації, що володіє інформаційними якостями сучасного мислення, поєднує особистісні інтереси з інтересами

суспільства, має ініціативність, організаторські здібності, дбає про заощадження і раціональне використання природних багатств і матеріальних благ.

Таким чином, досягнення високих результатів у сфері управління безпосередньо залежить від якості підготовки фахівців, менеджерів, які його здійснюють. При цьому така підготовка не повинна обмежуватися розрізненими заходами, що спонтанно виникають. Необхідна цілісна, варіативна, гнучка система теоретичної та практико-орієнтованої підготовки, головною метою якої забезпечити державні та муніципальні установи управлінськими кадрами, здатними здійснювати управління на всіх етапах на сучасному рівні. Особливої уваги заслуговує розгляд даного питання стосовно вищої школи, оскільки від якості інформаційного навчання, що здійснюється на даному основному етапі, залежить успіх подальшої професійної підготовки фахівців у галузі менеджменту [40].

Зазначимо, що підготовка студента до здійснення управління на основі використання мультимедійних технологій розглядається нами як педагогічна система. Така позиція ґрунтується на:

- результатах проведеного аналізу наукової літератури з проблеми підготовки менеджерів до майбутньої професійної діяльності, що доводять правомірність розгляду даного феномену в якості педагогічної системи;

- необхідності дотримання принципу ієрархічності, згідно з яким підготовка студентів до використання мультимедійних технологій є підсистемою більшої педагогічної системи, а саме професійної підготовки майбутнього менеджера у ЗВО [43].

Підготовка менеджера на основі мультимедійних технологій як педагогічна система має вищезазвані структурні та функціональні компоненти і передбачає необхідність використання комплексу засобів, форм і методів, що сприяє глибокому засвоєнню теорії та практики інформаційної освіти, формуванню прагнення вести цю роботу відповідно до внутрішніх переконань, озброєння методами наукового підходу до

використання інформаційних технологій.

Критеріями ефективності навчання можуть бути прийняті зміст та рівень сформованості у студентів-випускників основних функцій управління, які виступають у їх стійких формах як соціально та професійно-значущі якості особистості.

Як встановлено в науці, управління має місце в тих системах, які характеризуються великою складністю та динамічністю. Постійні зміни, переходи з одного стану в інший під впливом зовнішніх і внутрішніх впливів і причин, притаманні педагогічним системам, можуть мати незворотний характер, вести їх до збереження та розвитку або до руйнування. Щоб «зняти» деструктивні впливи різних стихійних чинників, виникає необхідність зберегти певні якості, структурні і функціональні характеристики системи в заданих межах і умовах, забезпечити оптимальний (найкращий) рівень її функціонування та розвитку. Ці завдання і покликане вирішувати управління. Саме ідея вдосконалення та впорядкування підготовки майбутніх менеджерів до використання мультимедійних технологій лягла в основу формування та визначення поняття «управління» в аспекті досліджуваної нами проблеми [38].

Вважаємо, що для вдосконалення організації підготовки менеджерів необхідно:

- здійснювати збір та обробку інформації про стан підготовки студентів університету;
- поетапно встановлювати на цій основі цілі інформаційної освіти;
- організовувати послідовну діяльність для виконання поставлених завдань;
- здійснювати контроль цієї діяльності;
- вносити необхідні корективи в досліджуваний процес підготовки.

Зрозуміло, що викладач у процесі навчання у вищій школі вирішує низку управлінських завдань. У зв'язку з цим виникає безумовний висновок про те, що при підготовці студентів – майбутніх фахівців також

необхідно:

- діагностувати рівень готовності студентів;
- аналізувати отриману інформацію, резюмувати, прогнозувати, формулювати і ранжувати за важливістю та часом конкретні цілі та завдання розглянутого виду підготовки майбутніх фахівців;
- проектувати та конструювати навчально-пізнавальний процес та взаємодію зі студентами під час їх підготовки в аспекті інформаційного управління;
- організовувати різні види теоретичної та практичної діяльності та спілкування студентів у процесі їх підготовки до здійснення управління на основі інформаційних технологій;
- здійснювати контроль ефективності та відповідну корекцію цього процесу;
- діагностувати результативність розглянутого виду підготовки студентів, актуалізувати цілі, завдання, зміст, форми та методи їх теоретичної та методичної підготовки, а також практичної діяльності з освоєння та використання мультимедійних технологій [11].

Ґрунтуючись на тому, що педагогічна діяльність у ЗВО є процесом управління, зазначимо, що підготовку фахівців необхідно і доцільно розглядати саме як складний специфічний процес управління пізнавальною психічною діяльністю особистості. Це дає підстави визначати управління досліджуваним видом підготовки як педагогічну систему.

Отже, управління підготовкою майбутніх менеджерів визначається як систематична та цілеспрямована діяльність всіх суб'єктів управління (викладачів, здобувачів освіти, адміністрації закладу освіти), спрямована на формування у студентів досліджуваної готовності до здійснення управління з використанням інформаційних, мультимедійних технологій. Неодмінним компонентом управління підготовкою студентів є науково обґрунтоване планування, організація та контроль діяльності майбутніх менеджерів закладів освіти. Виходячи з вищесказаного, проаналізовано ряд

основних методологічних положень теорії управління, що відображають сутність та логіку розробки спеціальних підходів до управління педагогічними процесами [4].

Сказане вище дозволяє сформулювати такі висновки:

– підготовка студентів, майбутніх менеджерів, з використанням мультимедійних технологій є складне, динамічно розвинуте педагогічне явище;

– об'єктивно існуюча сьогодні необхідність у вдосконаленні підготовки майбутніх фахівців у галузі менеджменту до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій обґрунтовує необхідність і доцільність її розгляду як процесу управління;

– управління досліджуваним процесом підготовки майбутніх менеджерів до професійної діяльності на основі мультимедійних технологій визначається як систематична та цілеспрямована діяльність усіх суб'єктів управління, спрямована на формування у студентів досліджуваної готовності, що включає науково обґрунтоване планування, організацію та контроль діяльності майбутніх фахівців.

1.2. Можливості використання комплексної інформаційної системи та мультимедійних технологій у процесі підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти

Впровадження мультимедійних технологій викликає проблемність їх реалізації та розвитку в педагогічному середовищі. В освітньому полі вони набувають актуальності розвитку самого фахівця, що є критерієм інформаційної діяльності.

Аналіз педагогічного досвіду стверджує, що технології виступають однією зі складових, що створюють умови інформаційного освітнього процесу [13].

Інформаційна технологія навчання передбачає:

1) комп'ютерну та інформаційну грамотність. До комп'ютерної грамотності слід зарахувати вміння працювати з обчислювальною технікою. Інформаційна грамотність передбачає знання основних правил отримання, зберігання та обробки інформації, а також вміння користуватися конкретними прийомами їх реалізації, ресурсами Інтернету;

2) застосування комп'ютера у освітньому процесі. Одним із найпоширеніших видів комп'ютерних технологій навчання є обчислювальні процедури, що реалізуються за допомогою мультимедійних технологій. Як правило, комп'ютер застосовується для виконання домашніх завдань, курсового або іншого дослідження, в науково-дослідній роботі, для проведення самостійної роботи під керівництвом викладача та для інтерактивних занять. Обчислювальні роботи в комп'ютерних технологіях навчання повинні забезпечуватися за допомогою пакетів, які реалізують моделі, що відповідають даній задачі, та супроводжують набори обчислювальних програм. Така схема дозволяє студентам освоювати різні алгоритми і методики вирішення конкретних завдань, розвивати дослідницькі навички;

3) моделювання та прогнозування. Так, візуалізація математичного моделювання реальних процесів стала можливою із застосуванням комп'ютерів. Завдяки цьому майбутні фахівці можуть за роки навчання у ЗВО здобути навички проєктування на базі сучасних інформаційних технологій;

4) комп'ютерні навчальні програми. Вони є програмами, призначеними для вивчення будь-якої дисципліни (або її розділів) за допомогою комп'ютера в інтерактивному режимі. Будучи перспективним напрямом комп'ютерних технологій навчання, комп'ютерна навчальна програма містить теоретичний матеріал і блоки, що дозволяють визначити якість його засвоєння. Наявність зворотний зв'язок сприяє формуванню моделі і робить можливим повне засвоєння пропонованого матеріалу. Ці

дидактичні можливості дуже ефективні стосовно вивчення різних дисциплін, у навчальному плані яких значний обсяг теоретичних відомостей підкріплюється невеликою кількістю практичних занять [35].

Важливе значення у підготовці майбутніх менеджерів закладів освіти має створення добре структурованої інтернет-бібліотеки. Для цього необхідно розробити програми, які дозволять студентам та викладачам полегшити пошук потрібної інформації. Важливо подумати про те, яким має бути індивідуальний освітній простір, що включає, поряд із покликаннями на знайдені в бібліотеці джерела, додаткові електронні ресурси, допоміжні сторінки, що представляють оглядові та методичні матеріали, тощо. Досвід показує, що сказане вище дозволяє здійснити вихід на абсолютно інший рівень навчально-методичної роботи за рахунок створення навчальних матеріалів нового покоління, що розміщуються у мережових бібліотеках. Автори безперечно мають рацію у твердженні, що ця робота повинна проводитися при співпраці з фахівцями в галузі педагогіки, психології та інформаційних технологій, оскільки розроблятимуться нові методи та способи навчання. Наприклад, режим віртуальних семінарів, електронна пошта між викладачами та студентами, єдині для всіх критерії оцінки знань (крім тестової системи оцінки знань), що враховують самостійність студента, зворотний зв'язок із викладачем (наприклад, за допомогою коментування невірних відповідей) тощо [26].

Аналіз наукової літератури та існуючої практики щодо введення мультимедійних технологій у навчальний процес ЗВО дозволяє зробити висновок, що необхідно спочатку розробляти комплексні освітні системи. Впровадження інформаційних технологій створює передумови для інтенсифікації навчального процесу. Вони дозволяють широко використовувати на практиці психолого-педагогічні розробки, що забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння вмінням самостійно набувати нових знань. Крім того, технології сприяють розкриттю, збереженню та розвитку особистісних якостей здобувачів

освіти. Однак їх використання в навчальному процесі виявиться ефективним лише в тому випадку, якщо буде сформовано правильне уявлення про місце та роль цих технологій в освітньому процесі.

Отже, організація професійної підготовки фахівця у ЗВО передбачає використання таких мультимедійних технологій як:

- засобів навчання, що забезпечують як оптимізацію процесу пізнання, так і формування індивідуального стилю професійної діяльності;

- предмета вивчення – знайомство з сучасними методами обробки інформації, що враховують специфіку організації інформаційних процесів у професійному середовищі;

- інструменту вирішення професійних завдань, що забезпечують формування умінь прийняття рішень в сучасному інформаційному середовищі (визначення, організація і пошук професійно важливої інформації);

- вибір засобів, адекватних поставленій задачі; використання отриманих результатів для оптимізації процесу вирішення професійних завдань).

З урахуванням сьогоденного стану теорії та практики інформатизації освітнього процесу вищої школи важливо визначити шляхи ефективності досліджуваного процесу з метою їх подальшої систематичної реалізації [2].

Завдання дослідження потребували звернутися до теоретичних робіт та практики використання комп'ютера та інноваційно-інформаційних технологій у системі вищої освіти. Комп'ютер надає можливість зберігати досвід, укладений в інформаційних середовищах, обмінюватися ним, використовувати та коригувати його. Таким чином, поєднання ідеї інформаційного середовища з ідеєю комп'ютеризації навчального процесу дозволяє говорити про технологізацію навчального процесу [4].

У науці встановлено, що різні елементи середовища проживання і види середовищ вимагають різних підходів і допускають створення більш-

менш адекватних аналогів. Змінюється структура організації навчального процесу. З'являється нова спеціалізація викладачів – викладач-технолог, який не вступає у безпосередній контакт із тим, хто навчається. Іншими словами, він не володіє навичками використання себе як засобу створення навчального середовища. Натомість він використовує комп'ютер. Змінюється роль вченого-методиста: з теоретика він перетворюється на головного конструктора, керівника створення навчального середовища [19].

Звернімо увагу на більш чітку диференціацію різних робіт, пов'язаних з організацією навчального процесу. Крім традиційних суб'єктів навчального процесу – викладача та студента, студентського колективу – з'являється інше: комп'ютерне середовище. Для його характеристики можна звернутися до досліджень, згідно з якими інноваційне середовище навчання у ЗВО може бути представлене в такий спосіб.

Вивчення досвіду показало, що самостійні та контрольні роботи займають особливе місце у освітньому процесі.

Самостійні роботи. Комп'ютеризація комплексів завдань цього класу підвищує ефективність роботи викладача зі складання багатоваріантних самостійних робіт. Тому, коротко зупинившись на операційному середовищі модуля, що представляється студентом, розглянемо детальніше операційне освітнє середовище викладача. Операційне середовище студента складається з виклику вказаної викладачем самостійної роботи з каталогу та введення відповідей [44].

Операційне середовище викладача дозволяє виконувати такі дії:

- перегляд безлічі однотипних об'єктів і вибір об'єкта, щодо якого формулюється завдання;
- перегляд різних завдань, що відносяться до даного об'єкту, і вибір завдання;
- перегляд різних еквівалентних завдань і вибір однієї з них;

- компонування самостійної роботи;
- робота з каталогами самостійних робіт.

Використання комп'ютера дозволяє будувати дидактичні середовища, ґрунтуючись на оригінальній методичній ідеї, новими засобами представлення знань [18].

Слід сказати про методи онлайн-навчання, які активно розвиваються та використовуються у світовому досвіді. В даний час ресурси Інтернету пропонують навчатися в тандемі з напарником з будь-якої точки земної кулі з взаємною користю.

Випадки використання інформаційних ресурсів мережі для навчання дуже рідкісні і здебільшого мають демонстраційний характер. Все ще переважають звернення до Інтернету, щоб переконатися в корисності подібних звернень. Але застосування у навчанні інформаційних мереж не має бути самоціллю. Сенс у тому, щоб ресурси мережі стали абсолютно необхідними для вирішення пізнавальних завдань. Їх застосування дозволяє змінити освітню парадигму: відмовитися від накопичення знань на користь освоєння способів діяльності в умовах доступності будь-яких інформаційних ресурсів. Проте повідомлень про викладання великих систематичних навчальних курсів з урахуванням інформаційних ресурсів Інтернету майже зустрічається [55].

У педагогічній науці та практиці досліджуються та, відповідно, впроваджуються нові технології. Так, проектно-модульне навчання є інноваційно-організаційною формою навчального процесу. Інформатика будується циклічно та включає низку етапів.

Парадигма проектно-модульного навчання інформатиці у тому, що абстрактними поняттями, закономірностями можна опанувати у процесі самостійного добування знань під час практичного моделювання реальних об'єктів чи процесів через навчальні проекти.

Проектно-модульне навчання вирішує комплекс завдань, поставлених перед студентами у процесі освоєння курсу інформатики: реалізація та

розвиток творчого потенціалу; розвиток самостійності, логічності мислення; адаптація випускника закладу освіти до нового інформаційного суспільства.

1.3. Зміст мультимедійних технологій у підготовці майбутніх менеджерів закладів освіти

Сучасні інформаційні технології істотно впливають на всі сфери людської діяльності, і зокрема на сучасну освіту. З кожним роком дистанційна форма навчання привертає дедалі більшу увагу. Сьогодні дистанційно можна здобути вищу освіту або підвищити кваліфікацію. Вплив мультимедійних технологій на освітній процес викликає постійний інтерес та пильну увагу з боку наукової громадськості та педагогічної спільноти [22].

Глобальні телекомунікації, сучасні можливості Інтернет відкривають зовсім інші можливості побудови освітнього процесу загалом, стимулюють розробку нових форм та методів навчання, забезпечують реальні можливості повсякденної співпраці здобувачів освіти, педагогів та закладів освіти (як у своїй країні, так і на міжнародному рівні). В основу процесу творення з використанням засобів дистанційної підтримки лежить певна модель передачі знань. Джерелами знань у цій моделі є інформаційні ресурси мережі, як спеціальним чином підготовлені, і вже існуючі [1].

Сучасні сервіси забезпечують ефективний оперативний зворотний зв'язок, закладений у навчальному матеріалі, у можливостях мережі. При цьому формати подання інформації можуть бути різними: гіпертекст, статичні зображення, анімації, інтерактивні моделі, конструктори, on-line тести, електронні консультації за допомогою e-mail, форми для забезпечення можливості спілкування та обговорення різних питань (чати, конференції, форуми), форми для забезпечення можливостей роботи в

режимі «класної кімнати», «віртуального класу», «групової роботи зі змінним складом групи». Значимість і ефективність використання конкретної інформації для конкретного користувача – менеджера закладів освіти, викладача чи здобувача освіти – визначається багатьма параметрами, «у різних площинах». Наприклад, простота викладення матеріалу та час завантаження конкретного ресурсу, глибина викладу матеріалу, можливість завантаження інформації по потрібній тематиці, можливість інтерактивного спілкування з однолітками чи цікавими людьми [15].

Система мультимедійних технологій навчання включає перегляд оглядових лекцій, навчальних відеофільмів і супутникових лекцій, проведення колективних занять з переглядом лекцій в телелекційному залі за участю викладача-технолога і обговорення побаченого матеріалу у вигляді дискусії. Відвідування студентами лекцій є обов'язковим. Викладач-технолог, який проводить заняття, фіксує присутність студента за допомогою приладу реєстрації та передає відомість методисту навчального процесу для обліку відвідуваності під час підбиття підсумків навчання дисципліни. Наприкінці заняття викладач-технолог повідомляє студентів про можливість індивідуального перегляду відеолекції у спеціально обладнаному телевізійному залі самостійних занять.

Індивідуальний перегляд відео є частиною дистанційного навчання. Його методика полягає у перегляді відеофільмів, супутникових лекцій. Наявність лекцій з кожного навчального модуля дозволяє організувати індивідуальну самостійну роботу студентів протягом семестру. Для організації індивідуальної роботи студент заздалегідь повинен ознайомитися з розкладом роботи відеозалу та скласти для себе індивідуальний розклад перегляду відеолекцій. У деяких випадках потрібно заздалегідь записуватись на перегляд. У відеотеці залу є записи з усіх навчальних дисциплін. Викладач-технолог пропонує студенту відеозапис з необхідним йому матеріалом, підключає апаратуру, і студент

переглядає пропущений чи додатковий матеріал. Звук надходить через навушники, щоб забезпечити можливість одночасного перегляду декількома студентами різного матеріалу. Під час перегляду студент має можливість повернутись до переглянутого матеріалу, записати питання, уточнити деякі моменти. Після перегляду відеолекції студент проходить тестування на комп'ютері [41].

Супутникове освітнє телебачення – ще одна грандіозна інновація. Для реалізації проєкту використовується штучні супутники Землі. Використання супутникового телебачення дозволяє забезпечити доставку якісної освіти в найвіддаленіші точки країни. Використання супутникових каналів зв'язку уможлиблює проведення телеконференцій у часі, між кількома навчальними центрами, фізично віддаленими друг від друга. Слід зауважити, що підготовка лекцій для проведення в режимі телеконференції у зв'язку зі специфікою представлення демонстраційних матеріалів та віддаленістю аудиторії потребує великих витрат часу, і, як показав досвід роботи, на одну годину лекцій доводиться, як правило, не менше трьох годин підготовки. І це з огляду на те, що матеріал вже був розроблений і «читається» протягом декількох років з використанням засобів мультимедійних комп'ютерних технологій [8]. Технологія дистанційного навчання має низку переваг перед традиційною технологією, а саме:

- вільний графік навчання, що дозволяє набагато ефективніше розпоряджатися часом, вивчати матеріали курсу у зручний час вдома чи робочому місці;
- відсутня залежність від місця проживання, немає потреби витрачати час та гроші на дорогу до місця навчання;
- самостійне визначення темпу свого навчання виходячи зі свого ритму життя, індивідуальних особливостей і здібностей (студент сам визначає, в які години та дні тижня йому зручно працювати);
- можливість контролювати засвоєння матеріалу за допомогою інтерактивних тестів;

- найчастіше всі матеріали для вивчення представлені у дуже зручному компактному електронному вигляді;
- «знімається» суб'єктивний чинник оцінки.
- викладач позбувається психологічного впливу, зумовленого впливом групи чи успішністю з інших дисциплін. Слухач отримує оцінку, що відповідає рівню його знань на момент складання заліку або іспиту;
- студент дистанційного курсу вивчає навчальний матеріал у процесі всього часу навчання, а не лише на сесії, що гарантує глибші залишкові знання. Така система навчання «примушує» студента займатися самостійно;
- зменшується хвилювання студента при складанні заліку чи іспиту. Як відомо, хвилювання, і страх викладача не дозволяють деяким слухачам показати повністю свої знання [36].

Серед позитивних факторів дистанційної технології навчання є й низка негативних факторів. Насамперед, це складність сприйняття тексту з монітора комп'ютера. Потім, це небажання оцінювати свої знання методом тестування. Час, виділений для проходження тесту, обмежено, у тест входять питання з усіх розділах предмета. Через ліміт часу тестованому дуже складно скористатися шпаргалками або чиеюсь допомогою. Тому, оцінки, отримані шляхом тестування, відповідають знанням, які є на даний момент в студента і часто його не влаштовують через їх «невисоке значення».

Крім наявності комп'ютера, важливо навчити комп'ютерної грамотності, хоча б до рівня досвідченого користувача, тобто, щоб він міг без труднощів встановити або видалити програму, перевстановити операційну систему або налаштувати існуючу. Все це є потрібним, тому, що комп'ютер – це основний інструмент у процесі дистанційного навчання, і той, хто навчається, повинен добре володіти цим інструментом. Що ж до виходу до Інтернету, то тут важливу роль відіграє фінансовий чинник. Найбільш дешевим є модемний зв'язок, але він є найбільш

обмеженою за можливостями. Низька швидкість з'єднання, як наслідок, більше часу потрібно витратити на завантаження навчальних матеріалів, неможливість участі у відеоконференціях та неможливість використання всіх сучасних мультимедійних можливостей мережі Інтернет. Втім, виділений канал Інтернет вирішує проблему швидкості та стабільності передачі даних. Але до мінусів даного типу з'єднання можна віднести високу вартість та складність підключення порівняно з модемним зв'язком [6].

Слід врахувати, що не всі програми дистанційного навчання вимагають використання мультимедіа-технологій, тож у більшості випадків вистачає модемного зв'язку. Невід'ємною частиною та важливим методичним аспектом у процесі безперервного навчання є система оцінки отриманих знань. Відразу наголосимо на тому факті, що здійснення контролю та тестування є однією з найскладніших методичних проблем дистанційного навчання [39].

Суть проблеми полягає насамперед у необхідності точно ідентифікувати студента. Ідентифікація може бути забезпечена кількома методами:

- організацією системи доступу до навчальних ресурсів за індивідуальними паролями та ідентифікаторами;
- використання різних шифрів і кодувань для захисту самих тестів від несанкціонованого доступу, запуск програм тестування за допомогою паролів;
- організацією та проведенням контрольних заходів на базі сертифікованих регіональних навчальних центрів, які мають доступ до Інтернету;
- використання додаткових периферійних пристроїв, таких як відеокамери, пристрої введення індивідуального пін-коду;
- жорстким обмеженням часу на відповідь, випадковим перемішуванням варіантів відповідей та завдань із великого банку;

– статистичним захистом під час тестування – дані протоколів тестування оцінюються за допомогою спеціальних алгоритмів багатовимірного аналізу даних, що дозволяють виявити підробку, особливо у випадку систематичної та масової підробки [9].

Насправді застосовується декілька форм контролю. На вибір форм контролю навчальної діяльності під час дистанційного навчання впливають такі фактори:

- доступність для студентів та викладачів технічних засобів та засобів зв'язку;
- можливість (необхідність) зворотного зв'язку під час проведення контрольних заходів;
- відповідність змісту навчання (що складніше вивчається матеріал, тим паче складні форми контролю використовуються);
- відповідність педагогічним технологіям, що використовуються (можливо, замість звичайного тестування потрібно провести віртуальний захист проєкту або обговорити реферати);
- тривалість контрольних заходів (час роботи за комп'ютером має бути зведений до мінімуму);
- оперативність (час на аналіз результатів контрольного заходу та інформування про це).

Один із найпоширеніших контрольних засобів – тестування. Внаслідок своєї простоти ця форма легко реалізується за допомогою комп'ютерних технологій.

Застосування методики тестування допомагає оцінити успіхи студента, виявити «слабкі місця» прогалини у знаннях, цим надати допомогу у навчанні. Крім того, технологія тестування дозволяє виявити ефективність технології навчання, стимулювати викладача до роздумів над процесом навчання та навчальним матеріалом, а студентів – до роздумів та дій, надати їм можливість ставити питання з теми навчання [33].

Виділимо деякі переваги використання системи on-line-тестування:

- економія часу: система тестів на основі web-технологій легко тиражується, результати тестування доступні;
- скорочення часу реалізації зворотного зв'язку: обробка результатів простих форм тестування може бути виконана комп'ютером набагато швидше, ніж викладачем-людиною, а засоби комп'ютерної комунікації дозволяють швидко отримати готові результати, тобто зворотний зв'язок реалізується практично в режимі «реального часу»;
- зменшення необхідних ресурсів: основний критичний ресурс у викладанні – час, що витрачається викладачем, – різко скорочується під час використання комп'ютеризованої системи перевірки тестів;
- спрощення ведення протоколу тестування: використання комп'ютера дозволяє зберігати більше протоколів тестування, знаходити потрібні набагато швидше та здійснювати пошук за набагато складнішими критеріями, ніж під час роботи з «паперовими» аналогами;
- зручність у доступі: студенти можуть отримати доступ до системи тестування у будь-який зручний для них час та (за потреби) будь-яку кількість разів [49].

Отже, мультимедіа технології забезпечують можливість учасникам навчального процесу використовувати навчально-методичні матеріали або безпосередню роботу з інформаційними ресурсами, інтерактивну взаємодію викладача та слухача у процесі навчання, надають користувачам можливість як самостійної роботи з інформаційними джерелами мережі, так і роботи в групі, а також оцінюють знання та вміння, отриманих під час навчання.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Організація та зміст дослідно-експериментальної роботи у ЗВО

Розглянувши в першому розділі теоретико-методологічні аспекти проблеми, логіка дослідно-експериментальної роботи дозволила визначити у ній відповідні етапи. Так, на констатуючому етапі вирішувалися такі аспекти:

- вивчити стан освітнього процесу в аспекті досліджуваної проблеми;
- визначити рівні досліджуваної готовності студентів.

Констатувальний етап експерименту був спрямований на реалізацію проблеми підготовки майбутніх фахівців до застосування мультимедійних технологій та створення шляхів її успішного функціонування у процесі професійної освіти у ЗВО.

Узагальнюючий етап дослідно-експериментальної роботи дозволив опрацювати, узагальнити та оформити результати проведеного педагогічного експерименту.

Експериментом було охоплено 40 респондентів (15 викладачів і 25 студентів), магістрантів спеціальності 073 Менеджмент УДПУ імені Павла Тичини.

Протягом усієї експериментальної роботи використовувалися такі методи дослідження, як прогностичні, обсерваційні (пряме та опосередковане спостереження), праксиметричні (аналіз результатів, продуктів навчально-пізнавальної та навчально-професійної діяльності

студентів), що формує педагогічний експеримент, тестування, анкетування, опитування.

Під час проведення констатуючого етапу експерименту робота велася за такими напрямками:

- 1) вивчення стану освітнього процесу в університеті в досліджуваному аспекті підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти;
- 2) визначення вихідного рівня готовності студентів до здійснення досліджуваного виду діяльності;
 - а) визначення рівня прояву інтересу до мультимедійних технологій;
 - б) вивчення рівня сформованості знань із проблеми мультимедійних технологій;
 - в) виявлення рівня оволодіння професійними вміннями в досліджуваному аспекті освіти.

Аналіз державних освітніх стандартів з навчальних дисциплін показав, що у змісті предметної підготовки освоєння методів професійної діяльності, заснованих на мультимедійних технологіях, представлено незначною кількістю дидактичних одиниць. Наш аналіз показує, що, по-перше, незначна кількість дисциплін дозволяє студентам освоїти особливості майбутньої професійної діяльності; по-друге, у структурі навчального процесу практично відсутні ситуації навчально-професійного характеру, що дозволяють студентам визначити своє місце у системі професійної діяльності сучасного менеджера.

Питома вага інформатики та інформаційних технологій не перевищує 7% від загальної кількості годин, а за спеціальними та загальнопрофесійними предметами не на всіх спеціальностях передбачено використання інформаційних технологій. Це свідчить, що обсяг навчального часу, що відводиться на підготовку майбутнього менеджера закладу освіти до використання у професійної діяльності мультимедійних технологій, не можна вважати достатнім.

Все сказане вище дозволило отримати вихідну інформацію щодо

ступеня досягнення мети – результату підготовки майбутніх менеджерів до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій.

Аналіз результатів проведеного з викладачами, анкетування підтверджує і демонструє відсутність з їх боку системи управління підготовкою студентів до здійснення досліджуваного напрямку у професійній діяльності.

Наприклад, на запитання: «Чи Ви проводите роботу в рамках своєї дисципліни з підготовки майбутніх менеджерів до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій?» викладачам, варіанти відповідей розподілилися наступним чином: 12,5% викладачів відзначили систематичність такої роботи, 25% проводять таку роботу лише час від часу, 12,5% взагалі не проводять роботи у цьому напрямі, і 50% відповіли, що не замислювалися над цим питанням.

При цьому здійснення підготовки студентів за досліджуваним питанням у рамках своєї дисципліни вважають абсолютно реальним 12,5% викладачів, 18,7% не бачать такої можливості і переважна більшість – 68,8% – загалом вважають це можливим.

Порівнюючи результати, отримані при аналізі цих відповідей, необхідно констатувати, що питанням підготовки студентів у досліджуваному аспекті все ще не приділяється належної уваги. Це свідчить про наявність нереалізованих можливостей освітнього процесу при підготовці майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій.

Цікавий той факт, що 25% вважають найбільш раціональною, ефективною підготовку фахівців з даного напрямку в процесі їх навчально-пізнавальної діяльності, інші ж 75% відзначають необхідність спрямовувати і регулювати в комплексі навчально-пізнавальну, самостійну, а також навчально-професійну діяльність студентів, при цьому жоден викладач не вважав за можливе залишити даний вид підготовки майбутніх

фахівців лише на самостійне вивчення. Отримані результати дозволяють констатувати той факт, що викладачі переконані в необхідності підготовки майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності, використовуючи в комплексній єдності навчально-пізнавальну, навчально-професійну та самостійну діяльність студентів.

Отже, в результаті проведених досліджень необхідно констатувати, що:

– можливості освітнього процесу в університеті для підготовки до впровадження мультимедійних технологій реалізуються недостатньо;

– немає адекватної сучасному інформаційному суспільству ефективної педагогічної системи підготовки майбутніх управлінських кадрів.

Другим напрямом констатуючого етапу експерименту є визначення вихідного рівня готовності студентів до здійснення досліджуваного виду діяльності. Під час проведення цього напрямку вирішувалися такі питання:

а) визначення рівня прояву інтересу до мультимедійних технологій та їх використання;

б) вивчення рівня сформованості знань із названої проблеми;

в) виявлення рівня володіння професійними вміннями.

Дотримуючись існуючих у педагогічній науці точок зору, виділено такі показники сутнісних характеристик інтересу: вибірковість як спрямованість на певний предмет, активність як зосередження в інтересі різноманітних зусиль особистості, усвідомленість як відображення у свідомості предмета інтересу, що навчається, і способу його задоволення.

З урахуванням цього було проведено анкетування студентів, до яких були включені такі питання, як:

«Чи необхідно, на Вашу думку, здійснення професійної діяльності на основі мультимедійних технологій?»

«Чи займаєтеся самоосвітою в галузі інформаційних технологій, якщо «так», то якою мірою?»

«Як Ви здійснюєте свою самоосвітню діяльність у досліджуваному аспекті?»

«Назвіть і проранжуйте по п'ять професійно значущих якостей особистості, які мають бути присутніми; а) у викладачів; б) у студентів. Обґрунтуйте свою відповідь».

Останнє запитання було поставлене з метою з'ясувати, чи володіють студенти поняттям «професійно значущі якості особистості» і наскільки глибоко орієнтуються на визначення необхідних якостей та ін.

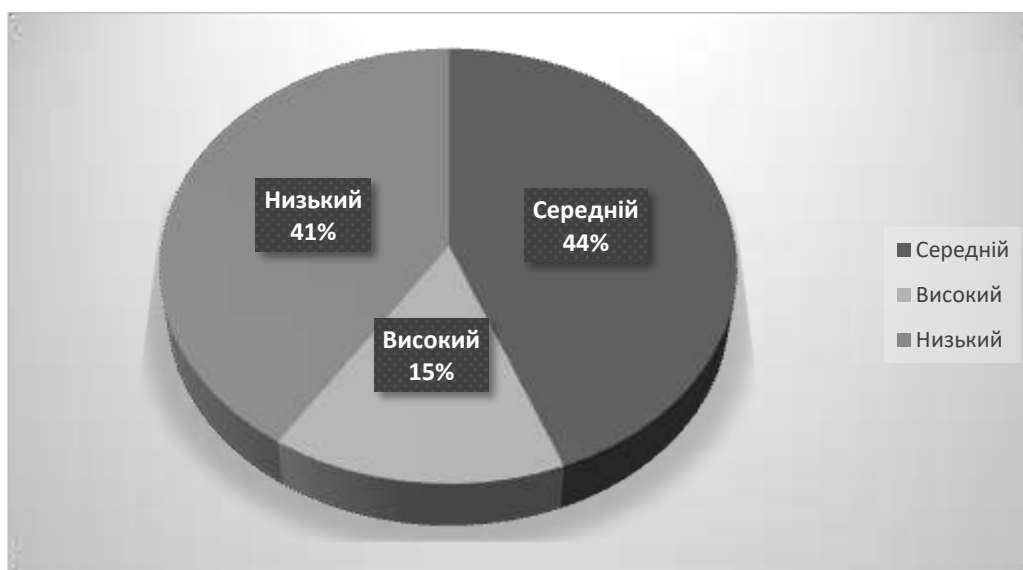
Зміст обґрунтування відповіді розкривав рівень усвідомлення студентами необхідності мати професійно значущі якості для кожного індивіда та важливості їх формування та розвитку у ЗВО. Аналіз відповідей на це питання показав, що 11,2% важко у визначенні досліджуваних якостей. Переважна більшість студентів – 67,8% – мають уявлення про професійно значущі якості, при цьому комп'ютерну грамотність на перше місце поставили 75,5%. 14% найважливішою якістю визнали професіоналізм, також зустрічалися відповіді, що виділили працьовитість та інші якості. Такий розподіл, на наш погляд, говорить про досить поверхове уявлення студентів про професійно значущі якості особистості, що підтверджується змістом обґрунтувань своєї точки зору, які майбутні фахівці давали наприкінці анкети. Лише 21% представили повну вичерпну відповідь на останнє запитання анкети.

Отже, на основі отриманих даних і використовуючи метод первинної статичної обробки – визначення вибіркового середнього значення, констатовано, що високий рівень прояву інтересу до названого аспекту освіти, розуміння важливості володіння професійно значущими якостями для кожного індивіда та необхідності їх формування у вищій школі, а також усвідомлена потреба в саморозвитку та самовдосконалення в досліджуваному аспекті професійної освіти відзначено лише 15,1% студентів. Поверхневий інтерес, відсутність усвідомленості актуальності даного виду освіти, відсутність прагнення підвищити рівень своєї

готовності з цього питання продемонстрували 40,8% студентів. У той же час у 44,1% майбутніх фахівців виявлено середній рівень прояву інтересу до даного напрямку професійної освіти, що проявляється в усвідомленні необхідності його здійснення, розумінні суті професійно значущих якостей особистості, проте студент не виявляє активності та самостійності в самовдосконаленні з цього питання. Для більшої наочності результати представлені в діаграмі 1.

Діаграма 1

Результати констатуючого зрізу щодо визначення рівня прояви інтересу у студентів до мультимедійних технологій (Мотиваційний компонент)

Другим завданням щодо виявлення вихідного рівня готовності студентів до здійснення професійної діяльності є вивчення рівня сформованості знань із проблеми досліджуваного професійного освіти. При дослідженні цього питання вели збір інформації за такими напрямами:

- вивчення рівня професійних знань майбутніх менеджерів;
- вивчення рівня знань про сутність мультимедійних технологій.

Про рівень знань студентів у досліджуваній галузі можна робити

висновки з оволодіння ними відповідними поняттями, уміння розкрити їх зміст. Для виявлення цього студентам запропонували перелік професійних понять, суть яких необхідно було розкрити. Результати проведеного тестування свідчать про досить низький рівень володіння названими поняттями майбутніми фахівцями. Так лише 53,3% студентів правильно розкрили запропоновані поняття. При цьому зауважимо, що ми спиралися на основний понятійний апарат, яким має володіти випускник вищої школи.

З метою вивчення рівня знань студентів про сутність мультимедійних технологій було проведено письмове опитування зазначеного контингенту, до якого були включені запитання на виявлення розуміння студентами важливих теоретичних понять, що стосуються досліджуваної проблеми. Опитувальник містив 5 завдань, при аналізі відповідей студентів оцінювалися їх повнота, логічність та доказовість:

1. Розкрийте сутність поняття: «професійна культура».
2. Поясніть співвідношення понять: «професійна освіта», «інформаційне навчання», «професійна культура».
3. Визначте цілі та завдання професійної підготовки менеджера в університеті.
4. Розкрийте роль вищої освіти та самоосвіти у розвитку особистості майбутнього фахівця.
5. Перерахуйте знання та вміння, необхідні фахівцю для здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій. Обґрунтуйте свою відповідь.

Прокоментуємо відповіді, які викликали у студентів найбільші труднощі. Так, особливу складність для студентів представило завдання, що вимагає розкрити роль вищої професійної освіти у розвитку особистості майбутнього фахівця. Більшість відповідей містили загальні фрази, які розкривають значимість реалізації саме цього напрямку освіти студента для особистісного розвитку останнього, наприклад: «розширює

кругозір студента», «сприяє продуктивності навчальної діяльності», «розвиває мислення студента» та інших.

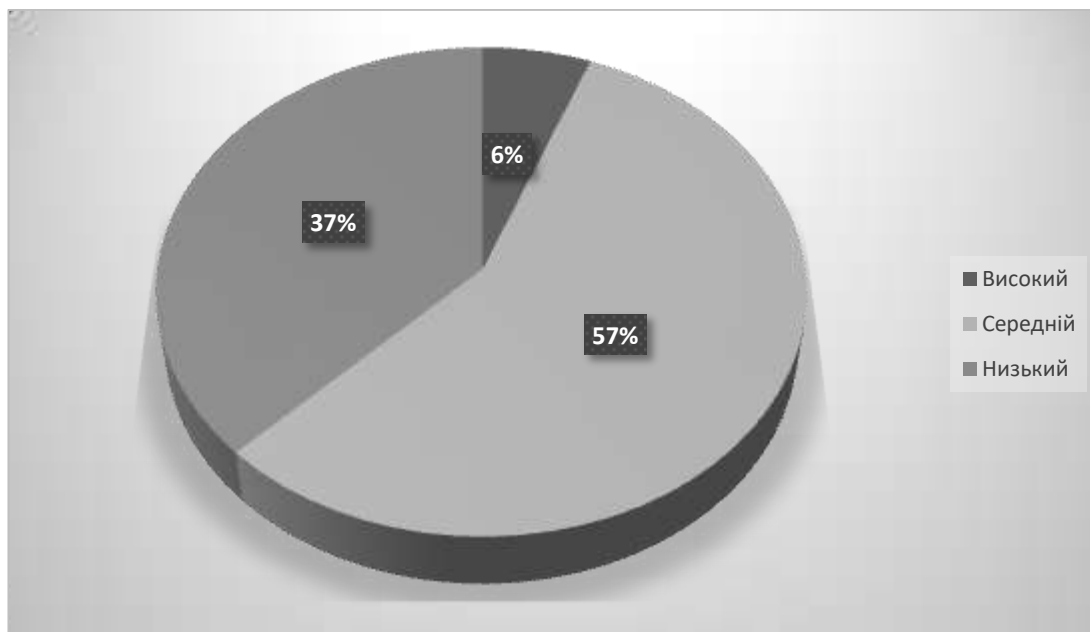
При визначенні співвідношення названих у другому питанні понять більшість студентів залишили свою відповідь без обґрунтування, що можна розцінити як невпевненість у правильності відповіді, відсутність глибокого усвідомлення існуючих відмінностей у цих поняттях, недостатність у розуміння їх специфіки.

При відповіді на запитання про необхідні студенту знання та вміння для здійснення управління з використанням мультимедійних технологій більшість студентів обмежилися їх перерахуванням, при цьому в основному називалися загальнотеоретичні знання та вміння, знання в галузі управління. Також, під час аналізу цих відповідей склалося враження, що майбутні менеджери не усвідомлюють сутності досліджуваного виду освіти саме у закладах вищої освіти. Це впливає з таких відповідей, як «необхідне вміння орієнтуватися у середовищі», «необхідні знання у сфері управління», «потрібна компетентність у питаннях, що стосуються сфери управління, та бажання працювати в цій системі», «має бути відповідне комп'ютерна освіта» та ін.

Результати даного опитування оцінювали за такою шкалою: «сформовано», «частково сформовано», «не сформовано» (мається на увазі сформованість знань з проблеми досліджуваного аспекту професійної освіти). Отже, змушені констатувати, що лише 5,9% усіх опитаних дали повні, вичерпні відповіді на всі питання; 56,6% студентів, або, в цілому відповівши на задані питання, не зуміли логічно обґрунтувати свої відповіді, тим самим виявивши невпевненість і поверхове розуміння проблеми; 37,5% продемонстрували низький рівень сформованості досліджуваних знань, оскільки не змогли обґрунтовано відповісти на більшу частину запитань. Результати опитування представлено у діаграмі 2.

Діаграма 2

Результати констатуючого зрізу щодо визначення рівня сформованості у студентів знань з проблеми впровадження мультимедійних технологій (когнітивний компонент)

Третім завданням констатувального етапу експерименту у визначенні вихідного рівня готовності студентів до здійснення управління на основі мультимедійних технологій є виявлення рівня оволодіння професійними вміннями в досліджуваному аспекті. Це завдання вирішувалося шляхом проведення письмового опитування студентів, зміст якого визначалося відповідно до виділених нами умінь, а також через розгляд продуктів їх діяльності. Майбутнім фахівцям запропоновано завдання розробити план-схему управлінського циклу з елементами інноваційно-інформаційних технологій, що має інформаційну спрямованість. Опитувальник містив у собі такі завдання:

1. Перерахуйте можливі способи отримання інформації щодо рівня використання мультимедійних технологій у сфері управління.

2. Проранжуйте предмети вашої спеціальності, які мають потенційні можливості для здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій. Обґрунтуйте свій вибір, розкривши ці

можливості.

3. Перерахуйте методи та форми здійснення управління на основі мультимедійних технологій.

4. Назвіть та проаналізуйте причини, які можуть негативно вплинути на результат діяльності закладу освіти.

Із першим завданням впоралися лише 43,4% студентів. Труднощі викликали способи отримання інформації про рівень сформованості професійно значущих якостей особистості.

Такі результати на наш погляд свідчать про недостатнє усвідомлення студентами можливостей саме навчального процесу для здійснення своєї професійної освіти. Свої відповіді студенти доводили лише тісним зв'язком відповідних наук: управління та психології, педагогіки та дидактики. Отримані дані також вказують на відсутність відповідної професійної підготовки студентів щодо досліджуваного аспекту.

Третє запитання не викликало великих труднощів у майбутніх фахівців, оскільки для здійснення досліджуваного напряму педагогічного процесу у вищій школі може бути використаний весь комплекс методів і форм роботи, з якими студенти знайомляться у процесі вивчення вищезгаданих та інших предметів вищої школи. У зв'язку з чим із цим завданням впоралися 84,2% опитуваних.

На останнє запитання лише 17,1% дали повну вичерпну відповідь.

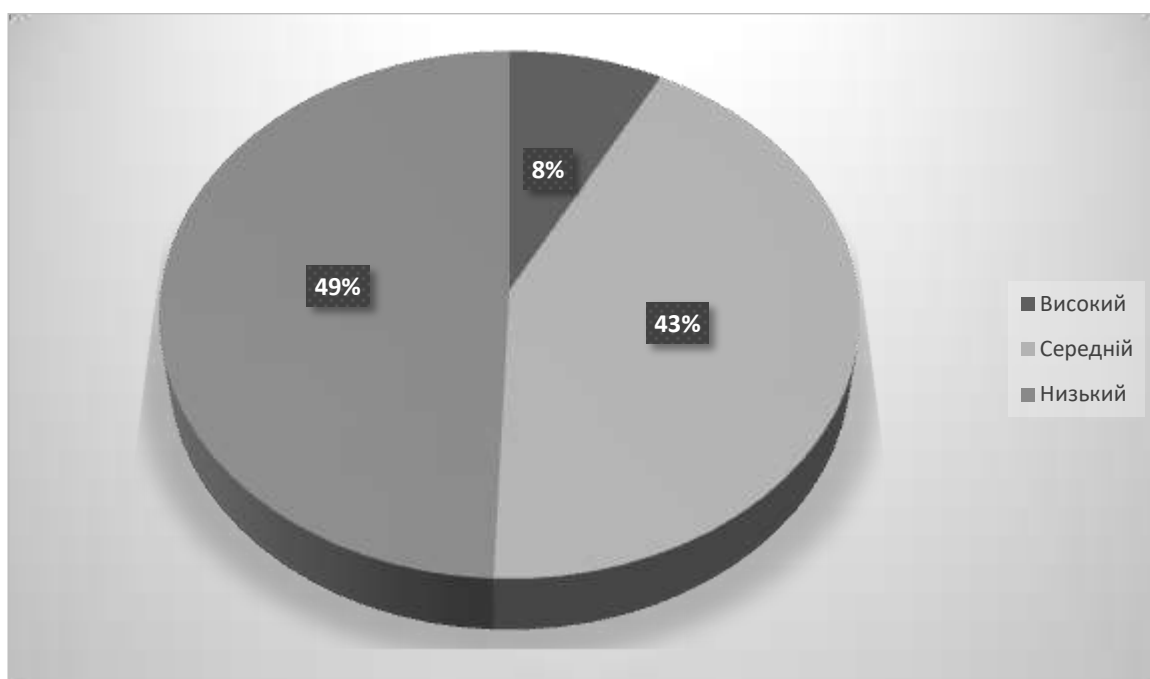
Проведене дослідження та аналіз його результатів (відповіді студентів, представлені розробки) дозволяють визначити рівень володіння студентами інформаційно-аналітичними, планово-прогностичними, організаційно-конструктивними, діагностико-рефлексивними та творчими вміннями. Отримані дані, на наш погляд, свідчать, що фактичний рівень оволодіння майбутніми фахівцями професійними вміннями в досліджуваному аспекті вищої освіти явно недостатній.

Так, високий рівень оволодіння досліджуваними вміннями продемонстрували лише 7,8%. 42,8% здебільшого виконали запропоновані

завдання, проте не змогли обґрунтувати свою точку зору або обмежилися при цьому загальними формулюваннями. До цієї групи також увійшли студенти, які, досить чітко відповівши на перші запитання, не змогли відповісти на четверте запитання. В інших студентів – 49,3% – спостерігалася відсутність логіки, доказовості в судженнях, невміння обґрунтовувати свою позицію, при цьому деякі питання залишилися нерозкриті, що свідчить про низький рівень сформованості у них професійних умінь у досліджуваному аспекті вищої освіти. Для наочності результати представимо на діаграмі 3.

Діаграма 3

Результати констатувального експерименту щодо виявлення рівня оволодіння студентами професійного вміння з використання мультимедійних технологій (діяльнісний компонент)

Аналіз отриманих експериментальних даних дозволяє зробити такі висновки:

– на даний момент не існує ефективної системи підготовки студентів

до здійснення управління на основі мультимедійних технологій, адекватної зростаючим обсягам інформації, у рамках педагогічної системи професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі менеджменту;

– якщо у процесі навчання в університеті майбутніх фахівців не здійснювати цілеспрямоване управління їх підготовкою, то у освітньому процесі вищої школи готовність студентів до здійснення процесу управління на основі мультимедійних технологій формується стихійно та недостатньо.

Такі висновки підтвердили необхідність перевірки висунутих нами шляхів, що було метою нашого експерименту. Зупинимося на організаційно-методичних аспектах цього етапу експерименту.

Так, відповідно до завдань цього етапу нашого дослідження були сформовані експериментальні та контрольні групи. Насамперед слід зазначити, що групи студентів, у яких проходила експериментальна перевірка, мали практично однакові початкові параметри. В одній групі (ЕГ-1) нами перевірялися шляхи ефективності підготовки студентів до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій завдяки реалізації принципу результативності, згідно з яким організація підготовки майбутніх фахівців здійснювалася в процесі вирішення спеціально організованою та орієнтованою на відповідні знання та вміння системи професійних завдань.

В іншій групі (ЕГ-2) управління здійснювалося згідно з принципом результативності при використанні в процесі досліджуваного виду підготовки методів активного навчання. У третій групі (ЕГ-3) перевірялася дієвість комплексу шляхів удосконалення освітнього процесу. Цей комплекс включав, окрім двох вищеназваних ще й залучення студентів до здійснення постійного самоконтролю та рефлексії процесу та результатів професійної підготовки майбутніх фахівців. У контрольній групі (КГ) дослідження проходило без реалізації шляхів удосконалення підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти.

У зв'язку з тим, що інформаційно-аналітична та контрольна-діагностична функції є базовими, основними для нашого дослідження, інформація має для нас особливе значення. Метою – результатом підготовки майбутніх фахівців до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій є їх готовність до даного виду діяльності. У зв'язку з цим першим кроком стало здійснення нами статистичних «вимірювання» (нульовий зріз) рівнів досліджуваного виду готовності у студентів контрольних та експериментальних груп. Дослідження проводилося за такими напрямками:

а) визначення рівня прояву інтересу до мультимедійних технологій у процесі професійної освіти у ЗВО;

б) вивчення рівня сформованості знань з досліджуваної проблеми вищої професійної освіти;

в) виявлення рівня оволодіння професійними вміннями в досліджуваному аспекті університетської освіти.

Отримані дані свідчать, по-перше, про можливість порівняння результатів експериментальних і контрольних груп, оскільки середній бал і стандартне відхилення в групах, що розглядаються, практично збігаються; по-друге, про недостатню сформованість інтересу до досліджуваних питань у студентів, що беруть участь у формульованому експерименті, на момент проведення нульового зрізу. Так, стійкий інтерес до досліджуваного предмета виявили лише 12% студентів, відсутність такого показали 46% майбутніх студентів, а епізодичний інтерес виявлено у 42% студентів, що брали участь в експерименті.

У ході експертних заходів щодо визначення вихідного рівня сформованості інтересу у студентів контрольних та експериментальних груп до питань професійної освіти, що вивчаються, ми отримали наступні результати, відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльні дані сформованості інтересу у студентів до інформаційних технологій у професійній освіті контрольних та експериментальних груп на констатувальному етапі експерименту (мотиваційний компонент)

Група	Рівень знань з досліджуваної проблеми, %			Середній бал	Стандартне відхилення
	низький	Середній	високий		
ЕГ-1	50	42,31	7,69	0,58	0,63
ЕГ-2	45,83	41,67	12,5	0,66	0,68
ЕГ-3	44,44	40,74	14,82	0,7	0,71
КГ-1	43,48	43,48	13,04	0,7	0,59
КГ-2	45,8	41,6	12,6	0,59	0,62
КГ-3	49	40	11	0,6	0,61

При підведенні підсумків дослідження рівня сформованості знань з досліджуваної проблеми вищої освіти у студентів контрольних та експериментальних груп до початку експерименту необхідно врахувати результати, отримані при зборі інформації за такими напрямками:

- вивчення рівня професійних знань майбутніх фахівців, а саме – володіння студентами мультимедійними та технологічними поняттями;
- вивчення рівня знань у досліджуваному аспекті професійної діяльності.

Таким чином, оцінка рівня сформованості знань кожного студента в досліджуваному аспекті професійної освіти здійснювалася за трьома вищеназваними критеріями.

Таблиця 2

Порівняльні дані сформованості знань з проблеми освіти у студентів контрольних та експериментальних груп на констатувальному етапі експерименту (когнітивний компонент)

Група	Рівень знань з досліджуваної проблеми, %			Середній бал	Стандартне відхилення
	низький	середній	високий		
ЕГ-1	50	46,15	3,85	3,54	0,56
ЕГ-2	50	45,83	4,17	3,54	0,57
ЕГ-3	48,15	44,44	7,41	3,59	0,62
КГ-1	43,48	47,83	8,69	3,65	0,63
КГ-2	45,8	41,6	12,6	3,59	0,62
КГ-3	49	40	11	3,6	0,61

Дані проведеного етапу експерименту свідчать, по-перше, про практично однаковий рівень сформованості знань у галузі освіти в контрольній та експериментальних групах, що підтверджується близькістю значень середнього балу і стандартного відхилення в групах; по-друге, про явну його недостатність, оскільки лише 6,03% студентів продемонстрували високий рівень досліджуваних знань. 46,06% з-поміж учасників експерименту мають безсистемні вибіркові знання, тоді як 47,9% майбутніх фахівців перебувають на низькому рівні знань з досліджуваної проблеми.

У ході дослідження третьої складової готовності майбутніх спеціалістів до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій (ступеня оволодіння ними професійними вміннями в досліджуваному аспекті вищої професійної освіти) отримано такі результати, що знайшло своє відображення у таблиці 3.

Таблиця 3

Порівняльні дані щодо оволодіння студентами контрольної та експериментальних груп на констатуючому етапі експерименту професійними вміннями в аспекті професійної освіти (діяльнісний компонент)

Група	Рівень оволодіння вміннями, %			Середній бал	Стандартне відхилення
	низький	середній	високий		
ЕГ-1	50	50	0	3,5	0,5
ЕГ-2	50	45,83	4,17	3,54	0,57
ЕГ-3	51,86	44,44	3,7	3,52	0,57
КГ-1	47,48	43,48	8,69	3,61	0,64
КГ-2	46,44	49,86	4,7	3,51	0,52
КГ-3	47	49	4	3,4	0,6

Отримані в ході експерименту дані свідчать про практично однаковий, надзвичайно недостатній рівень оволодіння майбутніми менеджерами контрольних та експериментальних груп професійними вміннями у досліджуваному аспекті вищої професійної освіти. Зазначимо, що лише 4% студентів, що входять до складу експериментальних та контрольних груп, знаходяться на високому рівні оволодіння необхідними вміннями, 46% мають середній рівень, а 50% майбутніх фахівців показали низький рівень володіння комплексом професійних умінь, необхідних для використання інформаційних технологій.

Викладені вище результати роботи з основних напрямів констатуючого етапу експериментальної частини нашого дослідження дозволяють судити про рівень готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій. Як було зазначено, ми виділили три рівня досліджуваної готовності студентів (високий, середній і низький). Оцінка рівня готовності у кожного студента здійснювалася за трьома критеріями: рівень прояву інтересу до інформаційних технологій, рівень сформованості знань з проблеми

інформаційних технологій, рівень володіння професійними вміннями в аспекті професійної освіти.

В результаті проведеного дослідження на основі об'єктивних даних зробили такі висновки:

– головною метою дослідно-експериментальної роботи є перевірка підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.

У зв'язку з цим нами визначено хід та зміст дослідно-експериментальної роботи, що здійснювалася зі студентами УДПУ імені Павла Тичини в ході вивчення майбутніми фахівцями різноманітних дисциплін, самостійної роботи;

– досить тривала дослідно-експериментальна робота включала три послідовних етапи: констатуючий і узагальнюючий. Метою констатувального етапу експерименту стало визначення рівня готовності майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій (тобто отримання інформації про досягнення мети досліджуваного виду підготовки), а також виявлення наявності системи управління даним видом підготовки, що знаходиться в рамках загальної системи професійної підготовки студентів університету;

– протягом усього періоду дослідження в університеті велася дослідно-експериментальна робота за такими напрямками:

1) вивчення стану освітнього процесу в аспекті підготовки майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій;

2) визначення вихідного рівня досліджуваної готовності майбутніх менеджерів закладів освіти:

а) визначення рівня прояву інтересу до мультимедійних технологій та загалом до професійної освіти;

б) вивчення рівня сформованості знань з досліджуваної проблеми;

в) виявлення рівня оволодіння професійними вміннями у

досліджуваному аспекті вищої професійної освіти.

Зроблений аналіз чинних нормативних документів дозволив стверджувати, що практично не реалізуються значні можливості освітнього процесу у вищій школі для досліджуваної підготовки студентів, не існує системи управління досліджуваним видом підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти у рамках педагогічної системи професійної підготовки у студентів.

Отримані результати констатуючого етапу експерименту показали, що рівень досліджуваної підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до використання мультимедійних технологій явно недостатній для якісного виконання такого роду професійної діяльності, оскільки 45% студентів, що беруть участь в експерименті, мають низький рівень готовності до здійснення досліджуваного виду діяльності, 49% майбутніх фахівців перебувають у середньому рівні підготовки, тоді, як лише 6% мають високий рівень досліджуваного виду готовності.

Інформація, отримана в ході констатуючого етапу, підтвердила правильність вибору нами груп майбутніх менеджерів студентів, які беруть участь у формувальному етапі експериментальної роботи з реалізації розробленої моделі досліджуваної підготовки майбутніх фахівців.

2.2. Шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутнього менеджера закладів освіти до використання мультимедійних технологій

Розглянувши теоретичні положення досліджуваної проблеми ми зупинимося на особливостях змісту та організації підготовки майбутніх менеджерів.

Процес підготовки студентів у галузі використання засобів інформаційних технологій у професійній діяльності неможливо реалізувати без широкого використання засобів мультимедійних технологій

у всіх ланках освітньої системи ЗВО, як навчальної, так і позанавчальної.

Університетська підготовка взагалі та в галузі мультимедійних технологій зокрема реалізована шляхом функціонування інформаційного освітнього середовища ЗВО, яке ми визначили як сукупність шляхів здійснення активної інформаційної взаємодії викладачів, студентів та інформаційних ресурсів предметних областей, у тому числі створених на базі засобів інформаційних технологій, орієнтованих на оперування цими ресурсами, здійснення дослідницької, експериментальної, пошукової та іншої діяльності студентів та формування управлінських організаційно-методичних структур. В основі створення такого середовища лежать принципи:

- відкритість – ІОС ЗВО реалізується як відкрите інформаційне середовище, що розвивається. Крім того, необхідно реалізувати принцип відкритого доступу до інформаційного потенціалу освітнього призначення;

- інтегративність (в контексті змістовного та діяльнісного компонентів) передбачає використання компонентів ІОС через зв'язки, організовані між ними, а також можливість найбільш оптимального підбору освітніх ресурсів, вибору видів діяльності в ІОС;

- структурована надмірність, включаючи багаторівневість і багатоаспектність змістовного та діяльнісного компонентів (зокрема наявність розвиненого каталогу), однозначність процесу навігації при пошуку, відборі, передачі, застосуванні інформації;

- інтерактивність інформаційної взаємодії, що здійснюється в інформаційному освітньому середовищі в процесі користування інформаційним потенціалом освітнього призначення, пропонує здійснення пошуку, відбору, застосування, передачі інформації, інформаційного обміну та взаємодії на базі засобів інформаційних технологій та джерела розподіленого інформаційного ресурсу освітнього призначення.

Розглянемо специфіку підготовки студентів ЗВО у галузі застосування засобів мультимедійних технологій:

– прогностичність підготовки студентів забезпечує відповідність змісту підготовки, отриманої у ЗВО, перспектив розвитку засобів інформаційних технологій у найближчому майбутньому;

– наступність підготовки студентів означає стикування програм підготовки в галузі інформатики, мультимедійних технологій, інформатизації освіти, педагогіки, психології, а також предметної підготовки в аспекті реалізації неперервної освіти;

– інваріантність підготовки дає можливість сформулювати зміст базової підготовки студентів незалежно від спеціальності педагога, що набуває, відображаючи загальні питання підготовки в галузі інформатизації освіти;

– предметна орієнтація дозволяє сформулювати зміст варіантної (профільної) підготовки студентів з урахуванням особливостей методики викладання навчального предмета за допомогою засобів інформаційних технологій та особливостей застосування засобів та методів інформатики та інформаційних технологій у професійній предметній галузі;

– модульність підготовки дозволяє легко змінювати структуру та зміст підготовки з урахуванням кількості годин, виділених на підготовку, удосконалювати структуру та зміст підготовки відповідно до вдосконалення засобів інформаційних технологій, забезпечує профільну диференціацію підготовки;

– прикладна спрямованість підготовки забезпечує готовність майбутніх менеджерів закладів освіти застосовувати мультимедійні технології на практиці у своїй професійній діяльності;

– вивчення способів інформаційної діяльності в галузі застосування засобів мультимедійних технологій означає орієнтацію підготовки студентів на освоєння загальних закономірностей та тенденцій майбутньої професійної діяльності в аспекті інформатизації освіти;

– доступність освітніх ресурсів забезпечується реалізацією можливостей інформаційного освітнього середовища ЗВО;

– вивчення комплексного (системного) застосування інформаційних

технологій у всіх сферах діяльності освітніх установ;

– комплексне використання засобів мультимедійних технологій у процесі навчання у ЗВО при викладанні всіх циклів дисциплін.

Державні освітні стандарти вищої професійної освіти забезпечують дотримання принципу якості освіти.

Зміст підготовки ґрунтується на змістовних лініях, адекватних основним напрямам інформатизації освіти:

– теоретичні засади інформатизації освіти (інваріантний напрямок підготовки);

– психолого-педагогічні основи інформатизації освіти (позиціонування аналогічно першій змістовній лінії);

– методика викладання навчального предмета з використанням засобів інформаційних технологій (варіативний напрям підготовки відповідає профілю викладеного навчального предмета);

– використання засобів інформаційних технологій у предметній галузі;

– інформаційна взаємодія в умовах функціонування локальних і глобальної комп'ютерних мереж, потенціал розподіленого інформаційного ресурсу (інваріантний напрямок підготовки, варіативність може проявитися при конкретизації ресурсу освітнього призначення);

– педагогіко-ергономістичні шляхи безпечного та ефективного застосування обчислювальної техніки, засобів інформатизації та комунікації (інваріантний напрямок підготовки, варіативність повинна бути при навчанні оцінювання змістовно-методичної значимості);

– можливі негативні наслідки використання засобів інформаційних технологій та заходи щодо їх запобігання (інваріантний напрямок підготовки);

– автоматизація інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу та організаційного управління навчальним закладом на базі засобів інформаційних технологій (інваріантний напрям підготовки,

варіативність проявляється в залежності від використовуваного засобу автоматизації, можливе здійснення додаткової підготовки);

– інформаційне освітнє середовище освітньої установи (на етапі вищої освіти є інваріантною, на після університетському етапі проявляється варіативність у зв'язку з особливостями освітніх установ);

– інформаційна безпека у сфері інформатизації освіти (додаткова підготовка на всіх рівнях неперервної освіти у сфері застосування мультимедійних технологій).

На початку проведення експерименту було зорієнтовано майбутніх менеджерів закладів освіти на цілі проведеного нами експерименту. Бесіди та консультації забезпечили зацікавленість з боку респондентів у проведеному експерименті, а також дозволили делегувати їм частину повноважень (зокрема, у здійсненні контролю та корекції діяльності студентів щодо використання мультимедійних технологій у професійній діяльності). Вони протягом всього експерименту здійснювали підтримку та консультації студентів. Включення фахівців-практиків у суть експерименту дозволило гарантувати відсутність можливих відхилень від програми експерименту. Крім того, з метою отримання достовірних та об'єктивних даних щодо різних сторін професійної роботи майбутніх фахівців з використання мультимедійних технологій також співпрацювали з керівниками та спеціалістами установ, у яких проходили практику студенти. Це забезпечувало неперервність управління підготовкою студентів, а також якість одержуваної інформації про досліджуваний процес.

Кожному фахівцю, під керівництвом якого працював практикант, було надано шкалу оцінювання готовності студента щодо здійснення професійної діяльності з використанням інноваційно-інформаційних технологій у двох примірниках. Керівнику практики необхідно було заповнити цю шкалу на початку та наприкінці експерименту.

Перший етап – підготовчий. На цьому етапі виявляється початковий

рівень сформованості інтересу у студентів та усвідомлення ними необхідності здійснювати професійну діяльність з використанням мультимедійних технологій; відбувається включення студентів у процес засвоєння фундаментальних теоретичних знань з методології та методики використання інформаційних технологій, знайомство з основним професійним понятійним фондом і з категоріальним апаратом досліджуваної нами проблеми.

Другий етап підготовки – базовий. Він є насиченим та найінтенсивнішим за змістом в аспекті підготовки студентів до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності. Основною метою даного етапу є особистісне включення майбутніх фахівців у процес їх підготовки до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності на основі аналізу, синтезу та узагальнення у мисленні кожного студента загальнокультурних, психолого-педагогічних, методичних та спеціальних знань.

Завдання, які ставилися на даному етапі, дозволяли активізувати пізнавальну діяльність студентів, розвивати їх ініціативу та самостійність, систематизувати отримані знання в аспекті досліджуваної проблеми. При цьому найбільша увага на даному етапі приділялася рішенням діагностико-рефлексивних завдань. Це зумовлено необхідністю спонукання студентів до регулярної самооцінки та активного саморегулювання, коригування своїх пошуково-пізнавальних дій. Саме на основі самооцінки майбутній фахівець прагне поповнити свої знання, відпрацювати вміння з професійної діяльності.

На завершення розгляду базового етапу підготовки майбутніх фахівців до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій зазначимо, що важливим є формування у студентів пізнавально-аналітичних, конструктивно-прогностичних та діагностико-рефлексивних знань та заснованих на знаннях умінь.

Особливу увагу в експериментальному навчанні було приділено

вивченню студентами систем електронного документообігу, автоматизованій системі роботи з документацією. Майбутні менеджери з великим інтересом дізнавалися про реалізацію в практиці управління телекомунікаційності, що передбачає організацію віддаленого доступу користувачів до інформації за допомогою електронної пошти.

Підсумковий етап. Метою даного етапу є включення студентів до самостійної професійно-практичної діяльності щодо здійснення управління з використанням мультимедійних технологій. До основних завдань підсумкового етапу підготовки ми відносимо:

- забезпечення можливості оволодіння студентами високим рівнем досліджуваної готовності, що подіяло комплексне варіативне використання кола теоретичних знань і практичних умінь, а також

- закріплення вміння студентів виходити в рефлексивну позицію, що забезпечувало перехід на самоврядування підготовкою майбутніх фахівців до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій.

На даному етапі досліджуваний вид підготовки студентів планується, організовується та контролюється завдяки постановці перед майбутніми фахівцями та вирішенню високо-проблемних завдань, що забезпечують ефективне формування у них професійної спрямованості до досліджуваної діяльності та вихід студента у рефлексивну позицію у досліджуваному аспекті професійної освіти.

У ході їх вирішення у студента формувалася система знань та вмінь, необхідних для ефективного здійснення управління з використанням інформаційних технологій.

Таким чином, на підсумковому етапі реалізовується діяльнісно-практичний блок досліджуваного виду підготовки майбутніх менеджерів.

В реальних умовах управління майбутні менеджери закладів освіти виконували розроблені нами завдання (табл. 4).

Таблиця 4

Види завдань, що пропонуються студентам на підсумковому етапі підготовки до здійснення використання мультимедійних технологій в управлінні

Тип професійно-педагогічних завдань	Види завдань
Пізнавально-аналітичні	<ul style="list-style-type: none"> — визначте можливості використання інформаційних, мультимедійних технологій; — охарактеризуйте прояв та розвиток професійно-особистісних якостей; — порівняйте ефективність різних форм і методів діяльності у розвитку досліджуваних особистісних якостей студентів, фахівців; — визначте рівень навченості та готовності до використання інформаційних технологій у практичній діяльності; — опитайте фахівців з метою визначення місця, яке реально відводиться в управлінні установою
Конструктивно-прогностичні	<ul style="list-style-type: none"> — складіть план здійснення самоосвіти з опорою до рівня освіченості; — підберіть необхідний матеріал з інформаційним змістом для подальшої роботи; — сплануйте систему творчих самостійних робіт у цьому аспекті; — визначте найбільш ефективні методи управління персоналом; — апробуйте у власній професійній діяльності форми і методи, що найбільш сподобалися, обґрунтуйте результат
Діагностико-рефлексивні	<ul style="list-style-type: none"> — проаналізуйте власну діяльність із здійснення управління з використанням інформаційних технологій, виявіть недоліки, шляхи їх усунення; — сконструйте програму самовдосконалення в аспекті готовності до використання інформаційних технологій, зробіть відбір каналів інформації, отримання яких необхідно для всебічного розвитку в аспекті; — проаналізуйте рівень професійної підготовленості до самостійної роботи; — складіть план самовдосконалення та саморозвитку

У процесі дослідно-експериментальної роботи прагнули найбільш повно та систематично:

- здійснювати вибір освітньої технології;
- визначати ключові цільові установки освітньої технології;
- виділяти структурні одиниці (блоки) освітньої технології;
- обґрунтовано проводити вибір форм і методів навчання, відповідних освітньої технології;
- складати діяльнісно-ціннісні завдання на основі алгоритму її підготовки, проводити пошук, підбір зразків відповідно до вимог до них;
- проводити оцінку їх якості за аксіологічними ознаками, педагогічною доцільністю використання в освітньому процесі;
- визначати завдання професійної підготовки студентів;
- складати трирівневий комплекс завдань до занять;
- здійснювати (підготовляти, організовувати та проводити) моніторинг успішності навчальної діяльності студентів;
- використовувати можливості персонального комп'ютера на рівні функціональної грамотності (у тому числі проводити його підключення до інформаційних мереж);
- здійснювати запит на пошук інформації в комунікаційних мережах з використанням пошукових серверів;
- використовувати алгоритм вилучення інформації з тексту незнайомою мовою, наданого інформаційним ресурсом;
- запроваджувати відбір інформації, запропонованої пошуковим сервером, з урахуванням її достовірності, сутності, цінності використання.

Також, давали студентам творче завдання – збирання та надання після закінчення практики своєрідної скарбнички творчого досвіду з використання інформаційних технологій, різноманітний методичний матеріал з відповідним змістом.

На допомогу студентам, з метою досягнення найбільш якісних результатів, розробили та надали кожному практиканту методичні

рекомендації щодо здійснення використання мультимедійних технологій.

Ці рекомендації є засобом непрямого управління видом підготовки студентів. При цьому націлювання студентів на певну інформацію, закладену в дидактичних матеріалах, стимулювали досвід їх навчально-професійної діяльності.

Протягом експерименту проводилися індивідуальні бесіди та консультації; спостереження з метою надання необхідної практичної допомоги з оволодіння професійними вміннями здійснювати використання інформаційних технологій; вивчення та аналіз результатів діяльності та документації студентів.

Досить докладно описавши етапи підготовки студентів до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності, охарактеризували спеціально побудовану систему завдань та завдань, орієнтовану на поетапне формування у студентів досліджуваної готовності, яка й забезпечувала системність та послідовність виду підготовки.

При характеристиці організаційно-виконавчого етапу підготовки майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій також вважаємо за необхідне зупинитися на описі методів, що активізують пізнавальну діяльність студентів. Їх застосування розглядаємо як важливу складову ефективної підготовки майбутніх фахівців у сфері управління.

Під активізацією навчальної діяльності розуміємо цілеспрямовану діяльність викладача, спрямовану на розробку та використання таких форм, змісту, прийомів та засобів навчання, які сприяють підвищенню інтересу, самостійності, творчої активності студента у засвоєнні знань, формуванні умінь, навичок у їх практичному застосуванні, а також формуванні здібностей прогнозувати різні професійні ситуації та приймати самостійні рішення.

Заняття, на яких використовуються методи активного навчання, мають ряд показників, що спонукають слухачів до активності, а саме:

професійний інтерес, творчий характер навчально-пізнавальної діяльності, змагальність, ігровий характер проведення занять, а також емоційний вплив вищезгаданих факторів.

Професійний інтерес є основним мотивом активізації студентів. При виборі методів чи форм проведення занять ми віддавали перевагу тим, які імітують чи відтворюють майбутню професійну діяльність. Творчий, дослідницький характер навчально-пізнавальної діяльності майбутніх менеджерів закладів освіти дозволяє пробудити в них стійкий інтерес до досліджуваної проблеми, а це у свою чергу спонукає їх до активного самостійного та колективного пошуку нових знань. Не можна не відзначити такий потужний спонукальний фактор активізації пізнавальної діяльності, як змагальність. Вона виявлялася як у практичних заняттях, які у ігровій формі, і під час проведення лекційних занять у активній формі (наприклад, лекція з елементами «мозкового штурму»). Таке заняття спонукало його до дії, до саморозвитку з допомогою закладеного у ньому потужного мотиваційного потенціалу. Розглянемо приклади занять, у яких використовувалися різні методи активного навчання.

Імітаційні методи застосовувалися в процесі різних форм проведення лекційних занять. В аспекті досліджуваної проблеми використали лекцію з елементами «мозкового штурму» (тема: «Роль користувача у створенні інформаційних технологій та постановці завдань управління») при ознайомленні студентів з поняттями дистанційної освіти, виховання, професійно значимих якостей особистості менеджера, інформаційної культури. На початку лекції сформулювали такі завдання: опанувати понятійно-термінологічний апарат проблеми готовності до використання інформаційних, мультимедійних технологій.

У ході лекції студентам було запропоновано сформулювати і висунути якнайбільше ідей щодо розглянутого питання, не піддаючи їх критиці. Потім з них були виділені головні, найбільш заслуговують на увагу, на основі обговорення і розвитку яких були сформульовані провідні

визначення. Таким чином, щоразу забезпечувалася активізація пізнавальної діяльності студентів за рахунок звернення до їхнього досвіду, знань.

Правильно організований «мозковий штурм» включав три обов'язкові етапи. Етапи відрізнялися організацією та правилами проведення.

Постановка проблеми. Попередній етап. На початку цього етапу проблема чітко сформульована. Відбувається відбір учасників «мозкового штурму», визначення провідного та розподіл інших ролей учасників залежно від поставленої проблеми та обраного способу проведення «мозкового штурму».

Генерація ідей. Основний етап, від якого залежить успіх всього «мозкового штурму». Тому, дуже важливо дотримуватись правил для цього етапу. Головне – кількість ідей. На цьому етапі учасникам не робиться жодних обмежень. Повна заборона на критику і будь-яку (у тому числі і позитивну) оцінку ідей, що висловлюються, оскільки оцінка відволікає від основного завдання, не стимулює творчий настрій. На цьому етапі комбінуються, покращуються будь-які ідеї.

Угруповання, відбір та оцінка ідей. Цей етап часто забувають, але саме він дозволяє виділити найбільш цінні ідеї та дати остаточний результат «мозкового штурму». На даному етапі на відміну від другого оцінка не обмежується, а навпаки, вітається. Методи аналізу та оцінки ідей найрізноманітніші. Успішність цього етапу безпосередньо залежить від того, наскільки «однаковим» учасники розуміють критерії відбору та оцінки.

Найбільш широко нами використовувалися імітаційні методи активного навчання, що забезпечують побудову навчально-пізнавальної діяльності на імітації професійної діяльності, а саме: ігрові та неігрові.

Проведення нового семінару-дискусії, заснованого на визнанні того, що дискусія є методом навчання, що підвищує ефективність і інтенсивність навчального процесу за рахунок активного включення у колективний

пошук істини. З використанням цього методу під час експерименту пропонували тему для дискусії як домашнього завдання. При цьому студентам необхідно було підготуватися заздалегідь (такий варіант використовувався нами під час найскладніших питань).

Проілюструємо використання нами цього методу. Отже, на початку заняття представили студентам тему, яка вимагає обговорення: «Варіанти усунення причин, які блокують здійснення управління з використанням інформаційних технологій». Висунута тема складається із двох частин:

а) необхідно визначити та обґрунтувати можливі причини, що заважають широкому поширенню досвіду з питань використання інформаційних технологій у практиці;

б) знайти варіанти усунення цих причин і довести ефективність запропонованих способів.

Заняття проходило в такий спосіб. Група студентів розділилася на команди, кожна з яких самостійно аналізувала, проробляла цю для обговорення тему, наприкінці обговорення члени кожної групи дійшли єдиної думки. Після цього команда визначила доповідача, який подав думку групи.

Після закінчення виступу, до якого пред'являлися вимоги логічності, послідовності, доказовості, об'єктивності та ін. було обговорення почутого, тобто, студенти інших команд ставили запитання щодо виступу для прояснення неясних положень доповіді, повідомлення. У процесі дискусії визначалися, виявлялися і фіксувалися цінні думки, у представленій точці зору. Потім слово надавали наступній команді, і вся процедура повторювалася знову. Кожна група виявляла колективну творчість. На завершення виступів студенти синтезували найбільш логічні та обґрунтовані пропозиції, після чого вся група приймала узгоджений варіант плану усунення причин, що блокують широке здійснення інноваційно-інформаційних технологій у процесі управління різними установами.

Іншим різновидом дискусії були дебати, що представляють собою суперечку двох або більше людей, які висловлюють протилежні точки зору на ту саму проблему. Наведемо приклад.

На обговорення висунули таке запитання: «Кому належить пріоритет у використанні інформаційних, мультимедійних технологій у професійній діяльності менеджера?» Студенти розділилися на команди, кожна з яких мала відстояти одну з точок зору. Групи формувалися за бажанням, за жеребкуванням або за переконанням. У кожній із груп було обрано опонента та доповідача.

Опишемо хід заняття, який був наступним. Нами було дано 20 хвилин для обговорення, вироблення спільної думки, складання виступу, в якому група має чітко та доказово подати свою точку зору. Після визначення та обговорення кожною групою необхідних доказів своєї першості у здійсненні управління з використанням інноваційно-інформаційних технологій доповідач із групи «Х» надав і обґрунтував свою позицію, навів необхідні аргументи. Потім опонент із групи «У» відтворив процедуру опонування та назвав уразливі, спірні місця чи помилки у позиції доповідача. Після цього виступав доповідач «У», який продовжив розвивати тему, пропонуючи, у свою чергу, аргументи, що підтверджують думку його групи. Далі, за аналогією, виступив опонент та доповідач із «У». Насамкінець слово було надано опоненту групи «У». Таким чином, були вислухані та проаналізовані всі точки зору на дану проблему, і, отже, вона була обговорена студентами з різних позицій.

Застосовуючи такий метод активного навчання, як дискусія, ми переслідували цілі:

- формувати у студентів вміння точно висловлювати свої думки в доповіді або виступі з питань, що обговорюються, у тому числі професійної освіти;

- вчити активно відстоювати свою точку зору, аргументовано заперечувати, спростовувати хибну позицію у досліджуваному аспекті

професійної освіти;

– розглядати проблему використання мультимедійних технологій з різних сторін.

Саме така активна участь у роботі дозволяла підвищити зацікавленість студентів у досліджуваній нами проблемі, підвищити їхню мотивацію.

Наступним імітаційним методом активного навчання, що використовується нами в експериментальній роботі, став метод «захист проєктів». Таке заняття було проведено нами з метою імітації майбутньої професійної діяльності з використанням інформаційних технологій, вироблення у студентів уміння виходити в рефлексивну позицію. Студентам дали домашнє завдання: розробити фрагмент управлінського циклу із спрямованістю у досліджуваному аспекті; спланувати можливе збагачення програмного мінімуму з інформаційним змістом. Під час проведення практичного заняття з групи було обрано трьох експертів, решта студентів розділилися на дві підгрупи. Представники однієї з них мали виступати на підтримку, тобто, відзначати позитивні моменти проєкту, представники другої частини мають рецензувати, тобто виявляти та відзначати переваги та слабкі місця, помилки, дидактичні чи психологічні невідповідності, що є у представленому проєкті.

Хід заняття був побудований наступним чином. Студент представляв свій проєкт, описував цілі, завдання, розкривав зміст, доводив його доцільність. Після цього розпочиналося обговорення. Спочатку слово було надано студентам із групи підтримки, потім – рецензентам. Підсумок підвели експерти, у чії функції входили характеристика продуктивності роботи з представленою проєкту, виведення загальної оцінки проєкту з урахуванням висловлених зауважень. Використання даного методу активного навчання дозволило включити студентів до активної діяльності з питань здійснення управління з використанням інформаційних технологій та організувати взаємо- та самоконтроль результатів діяльності.

Як бачимо, наведені вище методи навчання сприяли активізації пізнавальної активності майбутніх фахівців у процесі їх підготовки до здійснення управління з використанням інформаційних технологій. Найбільш продуктивним щодо цього вважаємо неімітаційний метод активного навчання у практиці вищої школи. Він забезпечує формування готовності здійснювати досліджуваний вид професійної діяльності безпосередньо узагальнення конкретних практичних даних; можливість виконання спеціальних завдань аналітичного характеру одночасно у навчальних та практичних цілях тощо. При проведенні експерименту активно використовували практику як один з неімітаційних методів активного навчання.

Отже, ми охарактеризували організаційно-виконавчий етап підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до використання мультимедійних технологій в управлінському процесі. Однак, уявлення змістовно-технологічних особливостей управління буде неповним, якщо ми не зупинимося на описі контрольної-діагностичної функції.

Зазначимо, що протягом усього процесу підготовки ми контролювали його результати і на основі аналізу вносили до змісту подальшої дослідно-експериментальної роботи відповідні корективи. Очевидно, що ефективність управління залежить насамперед від ефективності збору, обробки та аналізу інформації для вибору педагогічних рішень. Виходячи з цього, при плануванні досліджуваного виду підготовки студентів визначили зміст необхідної інформації, а також точні терміни та форму проведення контрольної-діагностичних заходів.

Зміст необхідної інформації, що надходить під час здійснення контрольної-діагностичної функції управління, визначалося відповідно до розробленими критеріями готовності майбутніх менеджерів закладів освіти до використання інформаційних технологій у управлінні, тобто, на всіх етапах (початковому, поточному, підсумковому) контроль включав дослідження наявності інтересу, сформованості системи теоретичних

знань, а також професійно-педагогічних умінь в досліджуваному аспекті.

Описані методи активного навчання використовувалися у рамках психолого-педагогічних та організаційно-педагогічних методів. Вважаємо, що вони дозволяють перевести підготовку майбутніх менеджерів закладів освіти до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій на рівень самоврядування. При цьому особлива увага приділялася нами такому не імітаційному методу активного навчання, як практика студентів.

2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з підготовка майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність

Шляхи вдосконалення підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність були спрямовані на:

- експериментальну перевірку ефективності реалізації проблеми підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність, в основі якої закладено мету-результат та особливістю якої є її спрямованість на гармонізацію та взаємообумовленість професійно-педагогічних процесів при підготовці майбутніх фахівців;

- розробку змістовно-технологічного забезпечення підготовки студентів до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій.

Для отримання достовірних результатів було здійснено діагностику підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність.

Систематична діагностика рівня навчальних досягнень студентів

здійснювалася з використанням диференціації педагогічного впливу.

За типом технології тестування було комп'ютерним та на бланках (на паперовому носії).

За призначенням у навчальному процесі проведено тестування було:

– поточним – проводилося на вибір викладача як контрольні або самостійні роботи на семінарах і практичних заняттях;

– рубіжним – по завершенні вивчення теми (розділу) дисципліни, семестру, навчального року;

– підсумковим – після закінчення вивчення дисципліни (залік, іспит).

У процесі експериментальної роботи було проведено аналіз щодо виявлення рівня підготовки майбутніх менеджерів. Він проводився з метою виявлення динаміки зростання рівня готовності студентів до досліджуваного виду професійної діяльності. Оцінка рівня готовності у кожного студента здійснювалася за критеріями, що виявляють наявність прояву інтересу до мультимедійних технологій, отримання професії та використання інноваційно-інформаційних технологій, сформовано з досліджуваної проблеми володіння, професійними вміннями в досліджуваному аспекті. Результати представлені у таблиці 5.

Таблиця 5

Порівняльні дані щодо рівня готовності студентів до використання мультимедійних технологій контрольних та експериментальних груп

Група	Рівень оволодіння вміннями, %			Середній бал	Стандартне відхилення
	низький	середній	високий		
ЕГ-1	11,54	53,84	34,62	3,77	0,64
ЕГ-2	16,67	58,33	25	3,92	0,77
ЕГ-3	25,93	51,85	22,22	4,04	0,69
КГ-1	8,7	52,17	39,13	3,7	0,62
КГ-2	14,65	51,3	34,05	3,76	0,65
КГ-3	15,62	59,6	16,8	3,94	0,6

Отримані результати свідчать про кількісні зміни на рівнях

досліджуваного виду готовності студентів в експериментальних та контрольних групах. Це в свою чергу дозволяє зробити висновок про те, що підготовка майбутніх менеджерів до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій, уможливило позитивні якісні зміни рівня досліджуваного виду готовності студентів. Так, зменшилася кількість студентів з низьким рівнем готовності в ЕГ-1 на 15,38%, ЕГ-2 на 16,67%, ЕГ-3 на 22,22%. Також відбулося збільшення кількості студентів, які перебувають на високому рівні: в ЕГ-1 на 7,69%, ЕГ-2 на 12,51%, ЕГ-3 на 18,52%. У контрольних групах відбулися незначні зміни.

Отримані дані свідчать про підвищення рівня досліджуваного виду готовності майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій. Більше того, розрив даних показників рівнів готовності, що формується, дозволяє зробити висновок про те, що систематична реалізація виділених шляхів удосконалення підвищує ефективність підготовки студентів до використання мультимедійних технологій, що сприяє підвищенню рівня готовності до досліджуваної професійної діяльності.

Для об'єктивного підтвердження зробленого нами висновку необхідно опрацювати отримані результати за допомогою математичних методів. На даному етапі експерименту вибрали для оцінювання критерій, що враховує середні значення стандартних відхилень. Це пояснюється тим, що на заключному етапі експерименту нашою метою було доказ статистичної значущості відмінностей, що спостерігаються в обраних нами групах, що дозволило нам з достатнім ступенем достовірності судити про результати дослідження (при цьому немає необхідності обчислювати параметри аналізованого розподілу).

Таким чином, результатом проведення нашого експерименту стало значне зростання рівня готовності майбутніх менеджерів закладів освіти до здійснення управління з використанням інформаційних технологій.

Отже, встановивши статистично значний вплив виявлених нами

шляхів удосконалення результату досліджуваного виду підготовки студентів, тим самим підтвердили мету нашого дослідження. Отримані результати довели, що здійснення підготовки майбутніх менеджерів до здійснення управління з використанням мультимедійних технологій за дотримання виділених шляхів удосконалення сприяє підвищенню рівня досліджуваного виду готовності майбутніх фахівців.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дослідження дають підстави зробити наступні висновки.

1. У ході дослідження встановлено, що проблема підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність є однією з актуальних проблем сучасної науки, що вимагає свого вирішення на теоретичному та методичному рівнях. Доведено, що необхідність і можливість вирішення цієї проблеми лежить у руслі особистісно-орієнтованого, діяльнісного, рефлексивного та технологічного підходів реалізованих у освітньому процесі ЗВО.

Необхідність підготовки майбутніх фахівців-менеджерів на сучасному етапі обумовлена темпом розвитку суспільства, що прискорюється, представляє постійно зростаючі вимоги до підготовки студентів ЗВО. Актуальність проблеми професійної підготовки менеджерів до здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій обумовлена глобальними соціально-економічними та культурними змінами, що відбуваються у нашій країні, а також недостатньою теоретичною та практичною розробленістю.

2. Проведений аналіз стану виявленої проблеми у педагогічній теорії та практиці професійної освіти дозволив розглядати підготовку майбутніх менеджерів закладів освіти до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності як систематичну, цілеспрямовану діяльність усіх суб'єктів освітнього процесу, спрямовану на формування у студентів готовності, що включає в себе науково обґрунтоване планування, організацію та контроль діяльності майбутніх фахівців у галузі менеджменту.

У процесі дослідження уточнено поняття професійної готовності майбутнього менеджера до використання мультимедійних технологій.

Виявлено, що така готовність є інтегративною освітою особистості, що має складну багаторівневу структуру і виступає як сукупність мотиваційного, когнітивного і діяльнісного компонентів, ступінь сформованості яких дозволяє менеджеру ефективно використовувати мультимедійні технології при вирішенні професійних завдань.

3. Теоретично обґрунтовано структуру компонентів готовності: мотиваційно-цільового, змістовного та результативного. Уточнено принципи підготовки майбутніх менеджерів до використання мультимедійних технологій: міждисциплінарної інтеграції, контекстності, діяльності, технологічності, рефлексивності. Готовність майбутніх менеджерів до використання мультимедійних технологій виражає ступінь професійної інформаційної компетентності менеджера, яка має складну структуру, що включає мотиваційний, когнітивний та діяльнісний компоненти. Характеристика рівнів її сформованості (низький, середній, високий) складає основи системи розроблених критеріїв.

Критерії сформованості мотиваційного компонента складаються з відповідального ставлення, потреби освоїти інформаційні технології, прагнення поглибити знання в галузі мультимедійних технологій, бажання вдосконалювати свою готовність до застосування мультимедійних технологій.

Діяльнісний компонент складається з засвоєння інформаційних технологій, швидкості виконання завдань, правильності, здатності до аналізу та оцінки отриманих завдань.

4. На основі теоретико-експериментального дослідження визначено наступний комплекс необхідних завдань, що сприяють ефективному функціонуванню підготовки менеджерів до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності:

– використання методів активного навчання при підготовці студентів. Спираючись на алгоритм підготовки студентів, виявлено та охарактеризовано взаємозв'язки, що існують між методами активного

навчання з організаційно-педагогічними та психолого-педагогічними методами;

- залучення майбутнього фахівця до здійснення постійного самоконтролю та рефлексії процесу та результатів професійної підготовки студентів.

Результати констатуючого етапу експерименту показали відсутність системи підготовки студентів у рамках педагогічної системи професійної підготовки, а також явно недостатній для якісного виконання такого роду професійної діяльності рівень готовності майбутніх фахівців до використання мультимедійних технологій. Це обґрунтувало необхідність проведення формувального експерименту.

Комплекс завдань, виявлених та обґрунтованих нами, включає:

- реалізацію інформаційного підходу до управління освітою, який дозволяє процесуально та змістовно актуалізувати інформаційне забезпечення управлінської діяльності на основі сучасної комп'ютерної техніки та засобів зв'язку;

- визначення сутності та розроблення змісту підготовки майбутніх менеджерів до використання мультимедійних технологій в умовах інформатизації управління;

- здійснено підготовку майбутніх фахівців до використання мультимедійних технологій у досліджуваному процесі, що включає систему автоматизації електронного документообігу та інші офісні системи;

- формування готовності до використання мультимедійних технологій, що здійснюється у процесі вивчення студентами різноманітних дисциплін;

- розробку та впровадження у навчальний процес системи завдань готовності до використання мультимедійних технологій, що дозволяє здійснювати контроль та самоконтроль результатів, які досягаються студентами.

Виявлено, обґрунтовано та експериментально шляхи удосконалення процесу підготовки майбутніх менеджерів закладів освіти до впровадження мультимедійних технологій в управлінську діяльність, що включають: проєктування змісту підготовки; формування мотивації майбутніх менеджерів для використання мультимедійних технологій; застосування активних форм та методів навчання, що актуалізують рефлексію.

Здійснення управління підготовкою майбутніх фахівців в університеті призвело до кількісних та якісних змін рівнів досліджуваної готовності студентів. Найбільш яскравим прикладом є результати в ЕГ-3. Позитивна динаміка кількісних змін, що відбулися високому рівні готовності студентів цієї групи, становила 37,03 %. В інших експериментальних групах збільшення високого рівня готовності в досліджуваному аспекті становило ЕГ-1 на 23,07%; у ЕГ-2 на 33,34%. У контрольних групах показники високого рівня залишилися без суттєвих змін.

Проведене нами дослідження та отримані в ході експерименту результати дають підстави вважати, що завдання наукового пошуку вирішені, мета дослідження досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агієнко І. В. Соціально-філософський аналіз моделей формування особистості як суб'єкта культури : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Дніпропетровський держ. ун-т. Дніпропетровськ, 1998. 21 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
3. Андрущенко В. П., Зазюн І. А., Кремень В. Г., Сисоєва С. О. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Наукова думка, 2003. 853 с.
4. Андрущенко Т. Особливості епохи ренесансу: ідеологія, освіта і культура. *Вища освіта України*. 2007. № 1. С. 19–26.
5. Анненкова І. П. Критерії і показники якості освіти у ВНЗ. *Наука і освіта*. 2011. № 8. С. 4–7.
6. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах): наук. вид. 2-ге вид., доповн. Житомир: Волинь: Рута, 2008. 232 с.
7. Барановська Л. В., Барановський М. М. Проблеми формування духовної культури майбутніх фахівців технічної галузі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2012. № 21. С. 186–190.
8. Бачинська Є. М. Механізм формування інноваційного освітнього простору в регіоні. *Педагогіка і психологія*. 2007. № 1 (54). С. 79–88.
9. Бех І. Виховання сучасної вузівської молоді. Філософія освіти XXI століття: проблеми і перспективи. Київ: Знання, 2000. 520 с.
10. Бех І. Д. Від волі до особистості. Київ: Україна-Віта. 1995. 220 с.
11. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: наук.-метод.

посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.

12. Бондарчук О. І. Особливості особистісного розвитку менеджерів освіти та його взаємозв'язок з організаційним розвитком освітніх організацій. Психологічні засади організаційного розвитку: монографія / за наук. ред. Л. М. Карамушки. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. С. 118–139.

13. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллєзнавство: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2006. 208 с.

14. Братко М. В. Концептуальні засади середовищного підходу у вищій освіті. Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. С. 243–261.

15. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. Збірник наукових праць «Педагогічний процес: теорія і практика». Київ: Видавництво ВП «Едельвейс», 2015. Вип. 1–2. С. 11–17.

16. Васянович Г. Методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2013. № 3. С. 9–30.

17. Вітвицька С. С. Інновації у педагогічній підготовці магістрів як засіб підвищення їх конкурентоспроможності. Збірник наукових праць військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ: ВІКНУ, 2013. Вип. 42. С. 108–114.

18. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. За модул. рейтинг. системою навчання. К.: Центр навч. літ., 2011. 384 с.

19. Гагарін О. О. Проблеми створення гіпертекстового навчаючого середовища / О. О. Гагарін, С. В. Титенко. Режим доступу: www.setlab.net.

20. Гевал П. А. Загальні принципи використання комп'ютера на уроках різних типів. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2000. № 3. С. 37–40.

21. Гладченко О. В. Формування інформаційної культури студентів вищого навчального закладу фінансового профілю. Комп'ютерно-

орієнтовані системи навчання: 36. наук, праць Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова. Випуск 6. 2013. С. 92–105.

22. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник Київ: Академвидав, 2004. 352 с.

23. Жалдак М. І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики: Посібник для вчителів. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2014. 182 с.

24. Жуковська А. Л. Комп'ютерні технології навчання як запорука якісної освіти у світлі сучасних новітніх інформаційних досягнень. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2006. № 29. С. 128–131.

25. Загребельний С. Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес. Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. Випуск XI / За загальною редакцією В. І. Сипченка. Слов'янськ: Видавничий центр СДПУ, 2009. С. 71–76.

26. Згуровський М. З, Вступ до комп'ютерних інформаційних технологій: навч. посібник. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2012. 265 с.

27. Ільїн В. В. Дидактичні та технологічні вимоги до програми-оболонки для підготовки та використання електронних навчальних посібників. «Аграрна освіта» (Луганськ, 4 грудня 2013 р.) URL//: [http://www.sau.sumv.ua/elbooks/EL POS.doc](http://www.sau.sumv.ua/elbooks/EL_POS.doc).

28. Інформаційні технології в освіті: метод, посібник / Т. Волобуєва (авт.-уклад.). Донецьк: Капітан, 2007. С. 64–66.

29. Костікова І. І. Стан і перспективи інформатизації вищої освіти. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. № 7. С. 74–78.

30. Козлакова Г. О. Інформаційні технології: інтелектуалізація навчання у вищій школі. *Вища освіта України*. 2012. № 1. С. 48–52.

31. Кондратова В. В. Дидактичні умови застосування комп'ютерної графіки в навчанні учнів 5-7 класів загальноосвітньої школи:

автореф. дис... канд. пед. наук, спец: 13.00.09. Харків, 2005. 20 с.

32. Камаралі Г. В. Вплив комп'ютерної революції на становлення та розвиток інформаційної цивілізації URL//www.khunain.biz/3/УДК_004.ш

33. Кивлюк О. П. Формування елементів комп'ютерної грамотності молодших школярів: автореф. дис... канд. пед. наук, спец: 13.00.09. Київ, 2007. 21с.

34. Лисенко М. М. Проблеми організаційно-економічного механізму комп'ютеризації системи освіти України. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб./ НМЦ ВО МОН України. К., 2005. Ч. 1. С. 148–152.

35. Никуда Т. Д., Микитенко Д. О., Пархоменко О. Г. Застосування комп'ютерних технологій для створення навчальних програм з використанням графічної та звукової інформації / «Біофізичні стандарти та інформаційні технології в медицині» (БІС-2012), листопад 2012 року, м. Одеса. 44 с.

36. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів /авт. кол.; За ред. Ю.І. Машбиця / Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ: ІЗМН, 1997. 264 с.

37. Олійник А. І. Інформаційні технології як основа і засіб реалізації інноваційних процесів в сучасній освіті: автореф. дис... канд. філос. наук: спец.: 09.00.10 Київ, 2008. 20 с.

38. Павленко М. П. Історичний аспект створення та використання комп'ютерних мереж у навчанні URL// www.bdpu.org/scientific_published/...1_2004/23

39. Палько О. Ю. Інформатика як навчальний предмет: історичний аспект. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2013. № 12. С. 147–149.

40. Педагогічні технології в неперервній освіті: монографія / за заг. ред. С. О. Сисоєвої. Київ: Віпол, 2000. 560 с.

41. Пехота О. М. Особистісно-орієнтована освіта і технології. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи:

монографія / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вид-во «Віпол», 2000. С. 274–297.

42. Попова Г. В. Формування культури управління персоналом у процесі фахової підготовки майбутніх менеджерів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «ДДПУ» Слов'янськ, 2014. 206 с.

43. Прокопенко І. Ф., Биков В. Ю., Раков С. А. До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. № 4. С. 8–13.

44. Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентоздатних фахівців: монографія / за ред. Руденко Л. А. Київ, 2012. 170 с.

45. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури: монографія / за ред. Л. М. Карамушки. Київ: Педагогічна думка, 2015. 288 с.

46. Розновець О. І. Можливості сучасних систем автоматизованого тестування для проведення модульного контролю. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб./ НМЦ ВО МОН України. Київ, 2005. Вип. 45: Болонський процес в Україні. Ч. 1. С. 179–183.

47. Сізіх Н. В. Моделі та комп'ютерні технології адекватних процесів тестування. Київ: Фенікс, 2012. 291 с.

48. Савченко З. В. Основні вимоги до навчальних комп'ютерних програм у базовій середній освіті. URL // www.nbu.gov.ua/e.../08szvesb.htm.

49. Скопень М. М. Комп'ютерні інформаційні технології в туризмі: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Київський ун-т туризму, економіки і права. Київ: Кондор, 2005. 308 с.

50. Статкевич А. Г. Інформаційно-комп'ютерні технології в системі дистанційного навчання Великої Британії. *Вісник Житомирського державного університету ім Івана Франка*. 2016. № 30. С. 69–71.

51. Ткачук В. Інформаційні технології педагогіки співпраці. *Вища освіта України*. 2013. № 1. С. 96–100.

52. Триус Ю. В. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математики: Монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2015. 400 с.

53. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. Київ: «Академвидав», 2006. 352 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Опитувальник для студентів

1. Наскільки необхідно, на Вашу думку, здійснення професійної діяльності на основі мультимедійних технологій?
2. Чи займаєтеся Ви самоосвітою в галузі мультимедійних технологій, якщо так, то якою мірою?
3. Як Ви здійснюєте свою самоосвітню діяльність у досліджуваному аспекті?
4. Назвіть по п'ять професійно значущих якостей особистості, які повинні бути присутніми: а) у фахівців; б) у студентів. Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Розкрийте сутність поняття: «професійна культура».
6. Поясніть співвідношення понять: «професійна освіта», «інформаційне навчання», «професійна культура».
7. Визначте цілі та завдання професійної підготовки менеджера в університеті.
8. Розкрийте роль вищої освіти та самоосвіти у розвитку особистості майбутнього фахівця.
9. Перерахуйте знання та вміння, необхідні фахівцю для здійснення професійної діяльності з використанням мультимедійних технологій. Обґрунтуйте свою відповідь.
10. Перерахуйте можливі способи отримання інформації щодо рівня використання мультимедійних технологій у сфері управління.
11. Проранжуйте предмети вищої школи, які мають потенційні можливості для здійснення професійної діяльності із використанням мультимедійних технологій. Обґрунтуйте свій вибір, розкривши ці можливості.

12. Перерахуйте методи та форми здійснення управління на основі мультимедійних технологій.

13. Назвіть та проаналізуйте причини, які можуть негативно позначитися на результаті діяльності установи.

Діагностична карта самооцінки рівня готовності майбутнього менеджера до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності

Основні параметри	самооцінка (оцінка)				
1.0. Мотиваційний компонент					
1.1. Позитивне емоційне ставлення до вивчення та використання мультимедійних технологій в управлінській діяльності	5	4	3	2	1
1.2. Значення використання мультимедійних технологій у професійній діяльності	5	4'	3	2	1
1.3. Професійний розвиток та самовдосконалення	5	4	3	2	1
1.4. Прагнення підвищити інформаційно-комп'ютерну грамотність як умову конкурентоспроможності на ринку праці	5	4	3	2	1
2.0. Когнітивний компонент					
2.1. Професійні знання про сутність, особливості мультимедійних технологій та способи їх використання у майбутній професійній діяльності	5	4	3	2	1
2.2. Освоєність організації та методів реалізації мультимедійних технологій в управлінській діяльності	5	4	3	2	1
2.3. Знання автоматизованих інформаційно-пошукових систем	5	4	3	2	1

2.4. Знання основ побудови інструментальних засобів мультимедійних технологій, обробкою інформації на основі табличних процесорів	5	4	3	2	1
3.0. Діяльнісний компонент					
3.1. Вміння оцінювати якість інформаційного продукту	5	4	3	2	1
3.2. Вміння формулювати рекомендації щодо вдосконалення інформаційних програм	5	4	3	2	1
3.3. Вміння аналізувати отримані дані	5	4	3	2	1
3.4. Уміння встановлювати взаємозв'язки між окремими показниками	5	4	3	2	1
3.5. Вміння здійснювати збір, обробку та зберігання інформації	5	4	3	2	1
3.6. Вміння здійснити контроль виконавчої дисципліни	5	4	3	2	1
3.7. Вміння формулювати та вирішувати завдання інформаційних систем та технологій управління	5	4	3	2	1
3.8. Вміння аналізувати та оцінювати результати управлінської діяльності	5	4	3	2	1